

KLEOPATRA

Kleopatra

drama i fem akter

av Christian Lanciai (1993)

Personerna:

Marcus Antonius
Octavianus Caesar, Julius Caesars arvinge
Octavia, hans syster
Dellius, Antonius närmaste general
Kleopatra, drottning av Egypten
Caesarion, Alexander och Ptolemaios, hennes tre späda söner
Charmion, hennes närmaste sällskapsdam
Lepidus, gammal general
Fulvia, Antonius första hustru
Sextus Pompejus, Pompejus den stores son
Menas, hans närmaste man
Cilnius Maecenas, Octavianus främste rådgivare
Marcus Agrippa, amiral
Aristokrates, retoriker
Lucilius och Canidius, Antonius vänner
Thyreus, Octavianus speciella sändebud
Diomedes, tjänare hos Kleopatra
Eros, tjänare hos Antonius
Dercetaios
Dolabella, Proculeius och Gallus, Octavianus vänner
Olympus, mystisk läkare

Kleopatras kapten
en spion
en budbärare
soldater och vakter
samt annan uppvaktning.

Handlingen utspelar sig år 43-30 f.Kr.
huvudsakligen i Rom och Alexandria.

Paus bör inläggas mellan fjärde aktens första och andra scen
(efter Octavias sista scen).

Copyright © Christian Lanciai 1993

Kleopatra

Akt I scen 1.

Antonius Äntligen fri! Vi är ensamma nu med vår makt, och all världen är vår! Alla har de förgåtts i sin feighet, de ömkliga stackars självmördarna – Brutus och Cassius och alla de andra skenheliga mördarna, slaktarna av Julius Caesar, Roms välgörare och dess skapare, danaren av världens ordning! Nu är det hans arvtagare som regerar, jag själv och den omogne Octavianus, en gröngöling med ännu fjun på sin läpp, den så kallade Caesar den Lille. Jag väntar allenast på budet om Ciceros död för att sedan få leva i fullständig säkerhet. (*Två soldater in.*)

Nå, mina vänner, vad nytt? Fick ni tag på den flyende Cicero?

1 Ja, ädle Marcus Antonius.

Antonius Ut med språket! Vad har era föga upplysande miner att dölja med denna totala frånvaro av glädje?

2 Ett gott resultat, gode Marcus Antonius.

Antonius Fram med det då!

1 (*tar raskt fram ett blodigt huvud ur en säck*) Här är Ciceros huvud, min härskare.

Antonius (tar emot det) Är detta Cicero? Jag kan knappt tro mina ögon. Är detta det enda som återstår av den förskräcklige Cicero, som fick allt Rom att i bävan och skräck krypa samman? Är detta allt vad som blev kvar av den storslagne talarens rungande vältalighet? Säg mig kort hur det hela gick till.

1 Han kunde ej lämna Italien. Han tvekade ömkligt om han skulle fly eller ej. Därför hann vi i kapp honom. När vi kom fram till hans villa så väntade han mycket lugnt i sin bärstol på att få bli slaktad.

2 Han såg oss i ögonen och stödde sin haka i handen så här (*visar*) mycket tankfullt.

Antonius Nu flödar mitt sinne av glädje och äntlig befrielse. Nu är vi kvitt själva hjärnan i hela komplotten. Nu skall ingen mer smäda Rom eller mig. Spika upp denna ömkliga rest av en fåfänglig opposition utanför Capitolium så att alla romare lär sig vad lönen blir för var och en som nu mer sticker upp mot vår makt! Låt all världen få skåda hur det går för demokratins förespråkare när den går mot den som segrar och innehar makten! Predika nu mot mig så mycket du vill, gamle Cicero, från Capitolium! Ej någon skall lyssna mer till dina smädelser och förolämpningar. Här har du nu mitt personliga sista farväl. (*spottar på Ciceros ansikte. Ger det tillbaka till soldaterna.*) Lyd mina order! Låt huvudet ruttna i solen som minnet av denna fåfängliga narr och pratmakare i Roms nyskrivna moderna historia!

(*Soldaterna går ut. Huvudet har åkt ner i säcken igen.*)

Så är Cicero borta. Ur leken! Den enda jag fruktade! Äntligen! Nu kan jag andas ren luft i senaten och ägna mig mera åt väsentligheter! Den sista oppositionella har fallit! Det skall vid min själ Octavianus få glädja sig åt i mitt sällskap med fest och med dans!

Octavianus (inträder) Jag har hört att vår gamle vän Cicero har blivit mördad.

Antonius Där är du ju! Ja, han har fallit, den gamle stofilen, den envise rackaren, det sista fästet för republikanernas opposition! Vi är äntligen ensamma härskare över den värld som är Rom.

Octavianus Är det du som har givit befallning om att sätta upp republikens försvarares huvud vid ingången till Capitolium?

Antonius Ja.

Octavianus Var det klokt?

Antonius Var det oklokt?

Octavianus Vet du vad folk säger om huvudet?

Antonius Nej?
Octavianus Att det ej liknar Cicero men mera Marcus Antonius själ.
Antonius (*försöker skratta*) Du skämtar.
Octavianus Så säger folk faktiskt, och alla tycks ha samma mening.
Antonius Rom behagar skämta med mig.
Octavianus Om det ska vara ett skämt så är det inte roligt.
Antonius Nej, verkligen inte. (*argt*) Man skämtar ej om Marcus Antonius själ!
Octavianus Det är knappast ett skämt.
Antonius Vad ska vi göra?
Octavianus Ta ner huvudet.
Antonius Och sedan?
Octavianus Din själ, Marcus Antonius, är din ensak. Den kan jag ej råda dig om. Kom nu med hem till oss. Jag tror min syster väntar med middagen.
Antonius Jag kommer. (*Octavianus går.*)

Ett skämt! Jo, jag tackar! Ett mindre lustigt skämt kunde ej ha konstruerats! Ciceros blodiga avhuggna huvud en bild av min själ! Har då Marcus Antonius en själ? Nej, han har bara makt. Han har glömt bort sin själ, och den ligger begravd någonstans i ett fjärran förgånget långt bortom otaliga svarta politiska mord och intriger. Du angrep min ställning så länge du levde, o Cicero, du gjorde dig omöjlig i politiken med att dumt och envist förvägra mig rätten att härska, men nu, gamle fiende till allting odemokratiskt, när du väl är avrättad och skickad bortom intrigernas värld tycks du mig plötsligt ännu mer nära och fruktansvärd, då du har påtalat för mig det faktum att jag faktiskt en gång för en längre tid sedan hade en själ. Och du tvingar mig ställa den frågan till mig: var är den själen nu? (*går*)

Scen 2.

Octavianus Jag vet att han är en buffel, Octavia, men han är nödvändig för oss. Han har hela Rom i sin hand ibland.
Octavia Han är en vild och oberäknelig tölp och kluns.
Octavianus Desto viktigare är det för oss att bemästra honom.
Octavia Jag tycker han är vidrig.
Octavianus Han kan förbättras.
Octavia Det tvivlar jag på.
Octavianus Du skall få se. (*Antonius för oljud halvt drucken utanför.*)
 Jag hör honom komma.
Octavia Bara han inte spyr ner hela salongen.
 (*Antonius gör entré.*)
Antonius Jaså, där är du, din pilt, med din tråkiga syster! Jag träffade några soldatkompisar på vägen hit och tog några järn med dem för att bli roligare här. Ni tråkmånsar behöver ju alltid muntras upp.
Octavianus Uppför dig för en gångs skull, Antonius.
Antonius Vad var det? Varför det? Cicero är död, och Brutus och Cassius har begått självmord, alla imperiets fiender är besegrade och mördade, republiken är död och kvar finns bara vi. Jubla, Octavianus, ty alltsammans är genom din vilja!
Octavianus Du är drucken.
Antonius Som om jag inte visste det. Du lät mig mörda din bästa vän och välgörare Cicero.
Octavianus Kom och sätt dig till bords i stället och stå inte där och ragla.
Antonius Vad bjuder din fromma syster på? Vilda sura bär med mjölk? Eller med vatten?
Octavianus Min syster har tillrett oss en festmåltid. Hennes kök är alltid att lita på.

Antonius Annars skulle jag aldrig ha vågat komma. (*stjälper ner sig till bords. En del tallrikar och bågare stjälper han i golvet. Han fyller genast i vin åt sig i en bågare.*) Skål för våra framgångar, puttelill.

Octavianus Uppför dig, Antonius. Hela Rom talar om ditt skamlösa leverne.

Antonius Och hela Rom talar om din mesighet, lille Caesar. Du blir aldrig som Julius Caesar.

Octavianus Vem vill bli det? Han blev mördad för vad han var.

Antonius Du är alltså feg också.

Octavianus Antonius, börja inte nu igen. Du befinner dig i en anständig dams hus. Försök göra en kraftansträngning.

Antonius Kraftansträngningar gör jag bara för oanständiga damer. (*spiller*)

Octavianus Du sölar.

Antonius Sade han, som alltid kom för sent. Du har inte gjort något själv, lille plutten. Du har fötts till din ställning, och allt vad du är har du fått genom tur. Du råkade bli Caesars arvinge utan att ha gjort något för att förtjäna det, medan jag alltid stod vid hans sida och kämpade vid hans sida och blödde för honom och kunde ha dött för honom. Och allt fick jag göra åt dig efter hans död. Jag besegrade Cassius, men Brutus besegrade dig, så att jag fick besegra Brutus också. Där har du din karriär. Du är allt, emedan du fick ärva Caesar, men vad är Caesars medkonsul och närmaste man nu när Caesar är borta och hans systers sonson ensam fått ärva honom?

Octavianus (till Octavia) Han blir alltid sentimental när han blir full.

Octavia Är han inte alltid full?

Antonius Och vem har inte rätt att alltid vara full när Caesar är borta om inte Caesars närmaste man? Jag dricker hellre än jag gråter. Är det ett brott hos en sörjande man? Skål på er, stackars uttorkade nykterister! (*dricker*)

Octavianus Det är över nu, Antonius. Vi har besegrat fienderna. Vi måste leva för framtiden nu.

Antonius Ja, vi har besegrat alla fienderna, och den farligaste av dem var Cicero, den gamle narren, den ende demokraten i Rom, som du lät mig slakta i utbyte för vissa andra som du ville slakta men inte jag. Alla våra fiender är slaktade emedan de vågade säga sanningen och ha demokratiska ideal. Vi har slaktat republiken, Octavianus. Kan du bygga en framtid på det?

Octavianus (efter en paus och blickväxling med Octavia) Jag föreslår, Antonius, att du kommer tillbaka när du är nykter. Jag vill inte att du skall spy på min systers golv.

Antonius (reser sig genast) Tack för det ordet. Ni blir aldrig rumsrena, era anständiga drygheter, ty er får jag aldrig med mig under bordet. (*bryter upp bullersamt.*)

Octavianus (efter en paus) Nå, vad tror du, min syster?

Octavia Han är åtminstone ärlig. Jag tror att jag skulle kunna göra folk av honom.

Octavianus Det skulle behövas. Hans nuvarande hustru är farlig.

Octavia Och hur vill du skilja honom från henne?

Octavianus Ge honom tid. Låt honom få händerna fulla i Asien. Under tiden ställer säkert hans hustru till med en del. Om vi bara får henne att göra bort sig kan vi sedan få Antonius in i vårt hus.

Octavia Jag fruktar att han är oförbätterlig.

Octavianus Det skadar inte att försöka göra vad man kan.

Scen 3. Kilikien.

Antonius Dellius, vi måste ta i tu med den där soldathoran i Egypten.

Dellius Vilken soldathora?

Antonius Du vet vem jag menar. Caesars frilla. Hon som hjälpte Cassius med vapen och soldater.

Dellius Vi har inget bevis för hennes skuld.

Antonius Ta reda på det då! Och om hon är skyldig, så för henne hit slagen i järn, så ska vi dra henne med på triumftåg till Rom.

Dellius Hon är en drottning, Marcus Antonius.

Antonius Hon knyckte kronan från sin bror och blev Caesars frilla. Alltså är hon inte mer än en soldathora utom dessutom en usurpator och satkärning, för hon lät mörda sin bror.

Dellius Ska jag hälsa henne det, Marcus Antonius?

Antonius Nej, men jag vill gärna ha henne som pålitlig bundsförvant om det skulle bli bråk med Rom och lille Caesar igen. Ta reda på var hon står. Det blir ditt uppdrag.

Dellius Jag ilar till Egypten. (*går*)

Antonius En soldathora som var god nog åt Caesar är väl också god nog åt mig. Jag kan behöva lite nya fruntimmer här i vildmarken.

Scen 4. Kleopatras hov.

Kleopatra Vad säger Antonius?

Dellius (vördnadsfullt) Ers majestät, med en artig komplimang vill han veta om Rom kan lita på er eller om ni fortfarande vill hjälpa Roms fiender.

Kleopatra Rom har inga fiender mera, då Cassius och Brutus är döda.

Dellius Ni erkänner alltså triumviratet Antonius, Octavianus och Lepidus?

Kleopatra Rom har heller inga vänner mera då det själv har tagit livet av de flesta av dem. Ingen var mer romare än Cicero.

Dellius Kort sagt, var står ni? Det vill Antonius veta.

Kleopatra Var står Antonius?

Dellius I Kilikien.

Kleopatra Det är inget svar på min fråga. Har Egypten något att frukta av honom?

Dellius Knappast, om ni tar honom på rätta sättet.

Kleopatra Vad innebär det?

Dellius Sök upp honom och tala honom till rätta.

Kleopatra Han är alltså lättledd?

Dellius Han är svag för smicker. Jag tror inte ni har något att frukta av honom, då ni trots er ungdom är mera klok och mogen än han.

Kleopatra Ni menar att jag kan behärska honom?

Dellius Hans karaktär är svag för smicker, vin och skönhet, särskilt om de kommer från en vacker och mogen kvinna.

Kleopatra Tack, Dellius. Jag skall uppsöka honom.

Dellius Han kommer att vänta på er. (*bugar sig och går.*)

Kleopatra Nå, Charmion, vad tror du om dessa romerska fruntimmerskarlar, som så fort de kommer till Egypten tycks bli fåniga och löjliga?

Charmion De verkar vara likadana allihop.

Kleopatra Precis min erfarenhet. Och denne Antonius, den hårdaste och tuffaste av alla, verkar vara svagast i sinnet av alla.

Charmion Vad tänker ni göra med honom?

Kleopatra Jag måste uppsöka honom – för Egyptens skull. Sedan får vi se. Men jag får aldrig en annan Julius Caesar.

Scen 5.

Antonius En soldathora kommer hit med klingande spel och flygande fanor, hon meddelar sin ankomst och spiller sedan månader på att försena den, hon gör sin resa till soldaten Antonius i Kilikien till ett slösande praktnummer av fåfänga i gondoler av silver och guld och sandelträ. Vad är väl det för fasoner? Vem tror hon att hon är?

Dellius (inträder) Drottning Kleopatra är äntligen här, ädle Antonius.

Antonius Det var på tiden! Efter tre månader! Vad menar hon med att låta en arg romare vänta i tre månader?

Dellius Hon är drottning, min gode härskare.

Antonius Hon är bara Caesars frilla! Hon är moder till Caesars oäkta son! Hon är bara ett luder!

Dellius Jag är inte så säker på det.

Antonius Vad menar du?

Dellius Ni har inte sett henne ännu.

Antonius Nå, visa då in det underliga djuret, så att vi får se på underverket!

(Kleopatra har redan kommit in.) Och vem är du, min tjänsteflicka, och vad vill du här?

Kleopatra Man sade mig att den ädle Marcus Antonius skulle finnas här, men jag finner bara bölande tjurar.

Antonius Och vad vill du Marcus Antonius?

Kleopatra Presentera för honom ett underligt djurunderverk kallat Kleopatra.

Antonius Nå, hämta hit henne då!

Kleopatra (tuger)

Dellius (försiktigt) Ers nåd, hon är redan här.

Antonius (pekar på Kleopatra) Den där slynan?

Dellius Ja, med er tillåtelse, om ni ursäktar.

Antonius (betraktar Kleopatra) Det är ju rent otroligt.

Kleopatra (niger och faller på knä) Jag ville bara visa min underdånighet och lojalitet för Rom och dess segrare.

Antonius (går fram till henne) Få se på dig. Res dig upp. *(Kleopatra stiger upp. Antonius tar några steg ifrån henne.)* Man sade mig att du var vacker. Jag finner ingen märkvärdig skönhet hos dig. Det enda vackra med dig är väl i så fall din röst, som är ljus och melodisk och vittnar om känslighet och subtilitet.

(går fram och tar henne om hakan) Var inte rädd. Jag tänker inte syna dig i munnen som en häst jag kanske köper. Det intresserar mig inte om du kan bitas. Men jag vill se dig i ögonen. Har du en själ, kvinna? Jo, det har du, men en farlig själ, som skälver av ambition och intelligens. För dig, min sköna, är ingenting omöjligt. Stämmer det? *(går ifrån henne och vänder henne ryggen.)*

Kleopatra Det stämmer såtillvida, att min ödmjukhet känner inga gränser inför makten av min egen vilja.

Antonius (vänder sig åter till henne) Vad betyder det? Är det ett svar direkt från Sfinxen?

Kleopatra Åtminstone från Sfinxens land, som härskat över det i tre millennier och i hundra generationer.

Antonius Och så gammalt blod flyter än i dina ådror? Jag trodde du var grekiska.

Kleopatra Vi har allenast funnits i Alexandria i tre hundra år, men staden grundades av Alexander, som välsignades av Amons prästerskap, det äldsta och mest anrika och mäktiga i världen, som gav Alexander rätt att överta världsherraväldet.

Antonius Och vem har den rätten nu? Är det ni ptoleméer eller är det Rom?

Kleopatra Jag trodde det var Caesar, men nu är den store Caesar död.

Antonius Han har en arvinge.

Kleopatra Men den som stod den store Caesar närmast var Antonius, som hämnades den store Caesars död, alltmedan arvingen, den unge Octavianus, flydde feigt, var passiv eller bara intrigerade.

Antonius Du känner väl till nuhistoriens slappa vingslag, som ej lyfter någon svan. Men varför gav du stöd åt Cassius?

Kleopatra Vi stödjer ingen krigare i något krig. Vi har blott vänner överallt. Vi tror att både Cassius, Brutus och den gamle demokraten Cicero förtjänade en högre uppskattning än vad de fick.

Antonius Och varför nämner du min ärkefiende den narren Cicero?

Kleopatra Han föll visst för den unge Caesars mördar- och förrädarhand, som sålde sin välgörare till den hysteriske Antonius hämnd, som trodde att en gammal demokrat var farlig.

Antonius Han förföljde mig i sina tal så länge han fick tala! Han tog livet av min far för att han råkade bekänna sig till Catilinas olyckliga gäng!

Kleopatra Så du tog hämnd på den som gjort sin plikt som konsul över Rom i krossandet av en förrädisk sammansvärjning.

Antonius Men far deltog ej i sammansvärjningen, men han blev avrättad ändå av Cicero!

Kleopatra Och vilken sammansvärjning lät du avrätta den gamle Cicero för då?

Antonius (omfamnar henne) O drottning, rädda mig från politiken! Den förlamar, kväver och förkrossar mig med sin universella ondska som jag inte längre själv kan kontrollera! Jag var aldrig hämndlysten och grym, men arvet efter Caesar och dess imposanta plikter gjorde mig till en omänsklig mördare. Jag hittar inte ut ur denna blindgång av intrigers onda maktspel. Det är sant att Octavianus är en ung och grön opportunistisk strunt, men han har hjärna, och för honom ligger konsten med intrigspel mer än för den ärlige och klantige Antonius. Kan du hjälpa mig? Det tycks mig att du tänker klart och klokt.

Kleopatra Jag kan ej hjälpa dig mot Rom, men kanske jag kan hjälpa dig till Rom.

Antonius Vad menar du?

Kleopatra Vi kan ej med vårt Asiens gemensamma krafter tåga emot Rom, besegra det och undanröja lille Caesar, men med andra medel som är fredliga så kunde vi åtminstone försöka.

Antonius Tror du att vi skulle kunna samarbeta framgångsrikt mot Caesars arvinge och hans metoder?

Kleopatra Vore det ej värt att våga ett försök?

Antonius Jag tror vid min förbrända själ att du kan vara mig en häst att satsa på. Vi bildar alltså partnerskap och bolag? (*sträcker fram handen.*)

Kleopatra Låt oss se och pröva om det skulle gå med vinst. (*fattar handen. De skakar hand.*)

Antonius Dellius! Kom hit!

Dellius (träder fram) Vad är det, gode herre?

Antonius Kleopatra är med oss! Och alla hennes synder är henne förlåtna! Är det alldeles förstått?

Dellius Det är förstått.

Antonius Sprid budet vidare till våra generaler! Triumviren Marcus Antonius är nu två, och hennes ord är lika mycket värt som mitt. Här gäller nu för hela Asien både min och Kleopatras lag.

Dellius Och skall jag rapportera det till Rom?

Antonius Nej, vänta med den saken, Dellius. Låt Rom få tid på sig att själv taga reda på det. Jag och Kleopatra kommer att behöva mycket tid på oss för att bli väl organiserade, eller hur, min drottning? Är det icke så?

Kleopatra Vad vi vet måste inte Rom få veta, ty det angår inte Rom.

Antonius Du hörde, Dellius. Rapportera ingenting i onödan.

Dellius Som ni vill, min härskare.
Antonius Och vi två, Kleopatra, vad skall vi nu göra?
Kleopatra Varför inte ta i tu med att planera?
Antonius Ja, det må vi göra. Låt oss därför dra oss sakteligt tillbaka för att fromt planera för en framtid – och i enrum. Får jag visa vägen in, min drottning?
Kleopatra Var så god. (*Antonius visar vägen in till sitt, Kleopatra går in före.*)
Antonius Nu är du ledig, gode *Dellius*. (*går in efter henne.*)
Dellius Tydligen så var mitt goda råd till drottningen det rätta – till att börja med, åtminstone. Det kan man kalla en god början till en spännande intrig med oförutsägbara konsekvenser. Rom må rysa i den kalla västern inför denna nya österns värme som må vara endast välgörande kärlek här men som i Rom kan ses som något mycket vågat och utmanande.

Akt II scen 1.

Octavianus Nå, vad nytt från den där boven i Alexandria?
spionen Han och Kleopatra ligger städse omslingrade i varandra när de inte festar under överdrivet slöseri.
Octavianus Har han erövrat henne eller är det hon som fångat honom?
spionen Det tycks vara bådadera frivilligt å ömse sidor.
Octavianus Det vill jag påstå är en farlig union. Vad säger du, min värde *Lepidus*?
Lepidus Om Kleopatra och Antonius slår samman sina världar, Roms gedignaste armé och dess mest rika och omistliga provins, så kan Roms centrum flyttas till Egypten.
Octavianus Det är just det som jag menar. Vår Antonius måste återvända hit.
Lepidus Men hur ska det gå till? Han ligger omslingrad och levande begravd av tidens mäktigaste bläckfisk, som ju även var den enda Caesar gav sig inför.
Octavianus Men Antonius är ju gift. Hans hustru är en eldfängd dam som inte gärna ger Antonius resebrev och ännu mindre skilsmässa.
Lepidus Jag vet. Hon är rätt desperat och slåss förgäves för hans sak och rättigheter medan han av hjärtans lust bedrager henne.
Octavianus Hon har retat många och fått många fiender. Vi ställer henne inför rätta. Sedan är Antonius inte mindre karl än att han ilar till en nödställd hustrus sida.
Lepidus Och vad gör då Kleopatra?
Octavianus Hon får leva ensam, som hon gjorde efter Julius Caesar. Hon behöver ej Antonius som man. Han är för henne blott en ambition och ett maktmedel. Och som sådant så behövs Antonius bättre här i Rom.
Lepidus Jag tror att du har talat rätt.
Octavianus Antonius är vår och Roms och aldrig någon annans.
Lepidus Är din syster ännu intresserad av den vilsne och förtappade vivören?
Octavianus Jag är intresserad av att hon är intresserad av Antonius.
Lepidus Ja, det räcker väl för att han skall bli vår igen?
Octavianus Men först skall Fulvia åtgärdas.
Lepidus Du vet vad man skall göra.
Octavianus Det är bra att du åtminstone är pålitlig, min gamle vän.

Scen 2. Sikyon.

Antonius Hur är det med henne?
Dellius Vi har nästan kommit för sent.
Antonius Är hon döende?

Dellius Kanske död.

Antonius Vi får icke dröja mer ett ögonblick. (*går in till Fulvia.*)
 Min älskade, hur är det? (*omfamnar henne på hennes dödsläger.*)

Fulvia Är det verkligen du, Antonius?

Antonius Du känner alltså igen mig. Alltså lever du fortfarande.

Fulvia Allt jag gjorde var för dig, min älskade.

Antonius Ock det, att du lömskt stämplade mot Rom?

Fulvia Det var för din skull endast! Marcus! Ser du inte att allt vad Rom gör går ut på att utmanövrera dig?

Antonius Det verkar inte så. Den unge Octavianus har erbjudit mig all Orienten och den gamle Lepidus allt Afrika. Allt tyder på en strävan mot from endräkt. Jag tror mer att du upprörde världen bara för att locka mig till Rom och dra mig bort från frillan Kleopatra.

Fulvia Alltså känner du mig än! Du läser ännu mina tankar och förstår mig! Jag är glad, min älskade, att jag fick dö för dig. Men akta dig för Rom. Du har ej fiender i öster hos de arga parterna men endast i det intriganta Rom, där en ung Caesar grubblar varje dag på hur han skall bli av med dig. Och han är säker i sin sadel, ty han rider högt på obesticklighet och dygd, en fager illusion som alltid bländade allt romerskt men som aldrig fanns i verkligheten.

Antonius Du är allt ännu min kloka hustru.

Fulvia Men vem blir det när jag ej finns kvar? Blir det den kyliga Octavia, som i allt går sin broders ärenden? Hon är den säkraste och tråkigaste. Eller blir det Kleopatra, denna farliga fatala frestelse, som lockade den store Caesar och som lockar dig till undergång?

Antonius Det blir ej någon mer om du blott icke dör ifrån mig.

Fulvia Du har älskat mig för sent. (*dör*)

Antonius Fulvia! Fulvia! Ack, där lämnade mig nog min enda vän, den enda som förstod mig. Vad finns kvar väl efter detta av den svage känslige Antonius? Bara mörkret av intriger i den stormnatt som är maktens fasansfulla Rom!
 (*sörjer den döda, lägger sig hos henne, snyftar innerligt.*)

Scen 3. Rom, som i akt I scen 2 (i Octavias hus).

Octavianus Det viktigaste, Octavia, är att Antonius får förtroende för oss och känner sig säker hos oss. Vi måste vinna honom tillbaka.

Octavia Är det för din egen skull eller för Roms skull?

Octavianus För Roms skull mest.

Octavia Nåväl, vi ska ta hand om honom, som en moder en förlorad son, men jag tror inte vi kan räkna med att få behålla honom.

Octavianus Det gäller bara att vinna honom. Resten kommer sedan.

Octavia Här kommer nu Lepidus med Antonius. Har de stannat på vägen?
 (*Antonius och Lepidus halvskrålar utanför.*)

Octavianus Det låter så. I så fall är halva jobbet gjort.
 (*Antonius och Lepidus inträder med armarna om varandra.*)

Antonius Här kommer vi, ljuva härskarinna, de fallna hjältarna från det nesligt förrådade och föröddade Trojas riddarsalar!

Octavianus Vad har ni gjort på vägen, Lepidus?

Lepidus Vår gode vän här behövde sig en styrketår.

Octavianus Uppenbarligen.

Antonius Tro mig, mina vänner, sådant gör bara den trogne Antonius gott.

Octavia Middagen är serverad. Nu behöver ni väl ingen aptitretare?

Antonius Livet i sig, sköna dam, är en evig aptitretare. Man kan aldrig få för mycket. Har man en gång fått smak för det är man förtappad för alltid.

Octavianus Du kan behöva litet god mat, Antonius.

Antonius Försöker du muta mig, din krypande hyena?

Lepidus Lugna dig, Marcus.

Antonius Jag är bara ärlig och säger som det är. Vad vill du tubba mig till nu, Octavianus?

Octavianus Bara ansvar och förnuft.

Antonius Vad innebär det?

Octavianus Antonius, eftersom du har väckt frågan skall jag svara dig ärligt. Vi är dig mycket tack skyldig och vill behålla dig som vän. Rom behöver dig. Vi erbjuder dig hela Asien och min syster, som älskar dig. Se det som en gåva. Tar du emot den?

Antonius Det låter som en komplott. Och vad får Lepidus?

Octavianus Hela Afrika.

Antonius Och du själv?

Octavianus Rom och Europa.

Antonius Du reserverar alltså den högsta makten åt dig själv.

Octavianus Nej, bara det högsta ansvaret, som Gaius Julius Caesar testamenterade det åt mig.

Antonius Och du ger mig utan förbehåll din syster till maka utan att hon känner mig?

Octavia Jag känner dig, Marcus Antonius. Vi håller alla av dig och särskilt jag.

Antonius (drar sig ifrån dem) Min maka Fulvia är död. Vet ni vad hon gav mig i testamentet? *(de svarar ej.)* Hon sade mig, att Rom var det enda som hotade mig, och att du, lille Caesar, dagligen grubblade över hur du skulle bli av med mig.

Octavianus Om jag gjorde det, Marcus Antonius, varför skulle jag då skänka dig en tredjedel av Rom och dessutom min bästa vän min kära syster? Skulle jag då inte hellre se att du låg kvar och ihjulförsoffades hos den där horan i Alexandria?

Antonius Förtala inte en drottning, Octavianus.

Octavianus Du kallade henne alltid själv Caesars soldatfrilla. Tydligen har du ändrat mening.

Antonius Octavia, du kände Fulvia och mitt stormiga äktenskap med henne. Du känner till mitt praktliv med Kleopatra. Ändå är du villig att ställa upp med mig i äktenskap?

Octavia Jag tror mig kunna giva mer och bättre kärlek än de förra.

Antonius Då är du både mera storsint, ädel och förslagen än vad jag förtjänar.

Octavia Du har aldrig haft en riktig hustru. Jag har ambitionen att för dig bli äntligen den rätta.

Antonius Och om det var mitt fel att det gick åt skogen med de förra?

Octavianus Ge henne en chans. Rom överger dig aldrig med sin kärlek, frände och kollega.

Antonius Om jag ändå kunde tro på er. Så fort Rom nämns med all den makt det står för känner jag en stank av falskhet, som om allting var en lögn och varje innerlig försäkring blott täckmanteln för en motsatt mening. Jag kan icke lita på er, intrigörer, men jag tackar aldrig nej till kärlek. *(omfamnar plötsligt Octavia och kysser henne.)* När skall vi gifta oss, Octavia?

Octavia När du vill.

Lepidus (till Octavianus) Octavianus, du har vunnit spelet.

Octavianus Jag gratulerar er, min syster och min måg. Förlovningen må kungöras i morgon och ett härligt bröllop firas inom några veckor.

Antonius (till Octavia) Bara du ej tråkar ut mig.

Octavia Jag skall tjäna dig i allt i ödmjukhet och innerligaste välvilja.

Lepidus Är det inte dags att äta?

Octavianus Kom nu, mina vänner, till supén! Nu är det dags att festa!
Lepidus Ja, så ska det låta!
Octavia Må det bli förlovningsfesten och försoningsfesten för oss alla.
Antonius Allt kan sväljas ner med litet vin. (*dricker*)
Octavianus Jag ber er, mina vänner, låt oss dricka oss otörstiga och äta oss förnöjda!
 (*De griper sig an med middagen.*)

Scen 4. Alexandria.

Kleopatra Nå, vad bringar du för skandalösa nyheter från Rom, din dystra olyckskorp?
budbäraren Jag fruktar att jag knappast kommer att behaga er.
Kleopatra Allt nytt från Rom är bara sämsta tänkbara nyheter.
budbäraren Även denna, är jag rädd för.
Kleopatra Nå, låt höra. Är Antonius död?
budbäraren För er, men inte för sig själv.
Kleopatra Vad menar du, din spelevink?
budbäraren Hans hustru Fulvia dog i upprorsstämning mot all makt i Rom och mest mot er, som hållit hennes make isolerad här så länge ifrån henne.
Kleopatra Och vad rör det Antonius?
budbäraren Han har gift om sig.
Kleopatra (reser sig) Och med vem?
budbäraren Octavia, den ädla äldre halvsystem till Octavianus.
Kleopatra Och han gjorde det av egen vilja, eller blev han tvingad?
budbäraren Det är icke klargjort vad som vägde tyngre: äktenskapsanbudet eller Octavianus maktspråk.
Kleopatra (vänder sig ifrån honom) Och vad tror du själv? Är änklungen-brudgummen lycklig?
budbäraren Även det är svårt att avgöra. Officiellt är äktenskapet lyckligt och harmoniskt, men jag gissar att Antonius snart blir uttråkad av en så dygdig hustru.
Kleopatra Ja, ett idealiskt äktenskap slår alltid fel. Det håller aldrig. Det är nog det enda goda i ditt budskap, att Antonius äktenskap ger sken av idealiskhet. Försvinn!
budbäraren Tack, gärna. (*blir glad åt att få gå.*)
Kleopatra Vad tror du, Charmion?
Charmion Jag tror som kuriren att Antonius måste bli uttråkad av ett sådant dygdemönster.
Kleopatra Hon må ha hans kropp och lycka, men vi har hans själ, och den skall vi tortera tills han återkommer slagen av sin lycka till ett kräk av feighet. Hans makt är i Rom liksom hans lycka, men han kan ej leva utan sin förgättna själ, som han av slarv allenast glömde kvar här i Alexandria. Vi kan vara säkra på att han snart kommer hit som tiggare och söker efter den.
Charmion Det tror jag också, härskarinna.
Kleopatra Låt oss alltså ta det lugnt och bara vänta på den vilseförda pojken återkomst. (*sätter sig ånyo på tronen.*)

Scen 5. Vid Messina.

Sextus Pompejus Jag hälsar er välkomna, världens herrar, till vår synnerliga fredsfest! Allt skall sonas denna dag i samklang och i goda vänners lag i mycket vin och härlig mat i överflöd!
Lepidus Det här är fredens dag som firas bör i hela världen.

Pompejus Rätt så, min gode Lepidus! Stig på ombord och ät och drick och fröjdas och var glad! (*Lepidus stiger ombord på bankettskeppet.*)

Octavianus Du godtar alltså våra villkor, att du får Sicilien och Sardinien om du bara skeppar vissa kvantiteter säd till Rom vid regelbundna rutter?

Pompejus Självfallet, min gode Octavianus! Era villkor är högst generösa och till fullo acceptabla! (*Octavianus stiger ombord.*)

Antonius Hur vet vi att du ej har en argan list att dölja under togan bakom allt det här ståhejet?

Pompejus Ädlaste Antonius, min fader var en ärans man, hur djupt han än förnedrades och förorättades av Gaius Julius Caesar, och jag är hans son och lika pålitlig som han när hedern ställs i fråga. Kliv ombord och var som hemma i vår utomordentliga fredsfest!

Antonius Här saknas då ej vin åtminstone. (*går ombord.*)

Agrippa Vi litar på dig denna dag, Sextus Pompejus. Du har övertygat oss med denna översvallande välvilja. Det är bäst för dig att du ej sviker oss.

Pompejus Seså, min gode man, släng bort din misstänksamhet över bord! Den platsar ej i tiden längre. Ät och drick dig full, var glad och festa med i evighetens gyllne fred! Det är det enda vettiga att göra.

(*Agrippa går ombord. Pompejus följer efter.*)

Älskade kamrater och kolleger, kära vänner, nu är timmen slagen för en äntlig säker fred som måste iakttagas i minst tusen år! Låt matgladheten övertrumfa girigheten och misstänksamhetens sjuka ensamhet, låt levnadsglädjen härska över fruktan och intrigerna om makten, och låt kärleken besegra hämndlystnadens egoism! Jag glömmer och förlåter härmed mordet på min far och omfamnar er alla i en broderlig välvilja utan gränser. Låt oss skåla allesammans för den oinskränkta freden! (*höjer en bägare. Alla är med.*)

Antonius Skål, Pompejus, för din adelhet!

Pompejus Jag återgäldar skålen, ädlaste Antonius!

Lepidus Skål för freden!

Octavianus Och för ömsesidigt samförstånd!

Antonius För kärleken och vinet!

Agrippa Och för världens fred i evig framtid!

Pompejus Skål! (*alla dricker.*)

Hugg nu in, och var välkomna! – Ja, vad är det, Menas?

Menas (konfidentiellt) Är det inte dags att göra slag i saken nu?

Pompejus Var menar du?

Menas Nu har du möjlighet att ge tillbaka för all gammal ost. Vi kapar linorna, och när galären drivit ut så massakrerar vi det hela samlade triumviratpatrasket inklusive amiral Agrippa. Så blir hela världen din på blott ett ögonblick.

Pompejus Du föreslår en kupp?

Menas En kort och ögonblicklig sådan. Du har alla här nu. Aldrig återkommer sådant enastående tillfälle.

Pompejus (tar honom på axeln) Käre Menas, om du kapat linorna och tigit om det inför mig och sedan genomfört en sådan kupp så hade jag ej protesterat. Men en sådan sak kan jag ej göra överlagt mot mina gäster. Varför kläckte du din plan för mig?

Menas Så det går inte för sig?

Pompejus Nej, tyvärr. Du skulle själv ha gjort det. Sätt dig nu och festa som de andra och glöm bort all makt och allt förflutet.

Menas Ja, jag är väl tvungen då att lyda dina order. (*deltar i festen.*)

Pompejus Mina vänner, smakar maten väl? Är vinet väl serverat, tempererat, luftat och till lags?

Antonius Förträffligt, ädlaste Pompejus! Här är vi ju mer tillfreds än hemma!

Agrippa Säg nu som det är, Antonius. Det här är roligare än Alexandria och den fala Kleopatra.

Lepidus Påminn honom ej om henne.

Antonius (förstämnd) Du har rätt, Agrippa. Henne hade jag nu redan glömt.

Octavianus Glöm henne då på nytt, Antonius. Du har ju en hustru nu.

Antonius (för sig själv) En hustru, ja, men därmed är jag även fjättrad vid den dystaste förpliktelse och tråkighet. Hon är en ko som det ej går att mjölka. Genom äktenskap med henne lever jag i Octavianus skugga och ser aldrig solen mer. Nej, jag går under om jag stannar kvar i Rom. Octavia får följa med mig till Athen om hon behagar.

Agrippa Förlåt, vad sade du?

Antonius Rakt ingenting. Jag tänkte blott på mina plikter.

Lepidus Mot Octavia?

Antonius Nej, mot mina soldater. De behöver krig, och Parthien är ej besekrat ännu. Mina vänner, jag ber er förlåta mig, men jag är tvungen till att bryta upp.

Octavianus Vadan denna plötsliga upprinnelse av pliktförnimmelse?

Antonius Det borde du väl veta och förstå om någon, Octavianus.

(lämnar skeppsbanketten.)

Agrippa Vad gick det åt honom?

Lepidus Du var klumpig nog att påminna vår brudgum om den fala Kleopatra.

Agrippa Men hon är väl glömd? Hon har väl ingen makt mer över honom?

Octavianus Nej, det trodde vi, tills du tog fram henne ur skåpet.

Agrippa Sablar också!

Pompejus Glöm nu allt och hela Rom och drick och var blott glada! Det är allt vad jag begär, och det är därför ni är här!

Menas Du är godtrogen intill dumhet! Nu är tillfället förspilt!

Pompejus Jag kunde ej ha gjort det. Varför gjorde du det ej på eget initiativ? Men du var tvungen att inviga mig, en ärans man, i planen!

Menas Jag beklagar.

Pompejus Ja, det gör jag också.

(Festen fortsätter.)

Akt III scen 1. Antonius och Octavia vid en middag hemma.

Antonius Förstår du inte att jag är utledsen på dig!

Octavia Men vad har jag gjort dig?

Antonius Ingenting! Det finns ingenting som jag kan anföra mot dig. Du är fläckfri och dygdig som en gammal vestal, du är höjden av respektabilitet, du är den bästa tänkbara kvinna i världen, men du är så ohjälpligt tråkig!

Octavia Jag beklagar om jag har misshagat dig.

Antonius (slår näven i bordet) Det har du inte! Om det är något du inte har gjort så är det det!

Octavia Försök ha tålmod, Marcus. Genom mig har du i alla fall världens säkraste ställning. Du kan inte bli bättre allierad med min bror än genom mig, och nu när Lepidus verkar småningom bli utmanövrerad kan det löna sig att befästa relationen med min bror. Med mig har du allt. Utan mig skulle du förlora allt.

Antonius Det låter nästan som ett hot om utpressning. Du vill alltså att jag enbart skall vara tacksam och underdånig och kanske göra det som gamle rucklaren Lepidus vägrade göra: kyssa Octavianus fötter. Det är just denna ständigt krypande och belägrande maktfullkomlighet hos din bror som får mig att som gammal hästkarl sparka bakut. Jag tål inte att någon rider mig ens med den mjukaste tygel i världen.

Octavia Jag trodde jag var den rätta för dig.

Antonius Octavianus trodde han kunde tygla mig genom dig. Han bedrog både dig och sig själv.
Octavia Och det är inte du som bedrar dig själv?
Antonius Hellre det än att bli bedragen av andra!
Octavia Stackars Antonius!
Antonius Stackars Rom, som har Ciceros mord på sitt samvete!
Octavia Du ville ha honom bort. Octavianus ville skona honom.
Antonius Men Octavianus skrev under hans dödsdom. Därmed band han mig till sig, och det kunde inte ha skett på ett mera djävulskt sätt. Ett brott är en säkrare boja än någon smidd sådan i världen.
Octavia Alla brott kan sonas.
Antonius Det tvivlar jag på. Hur kan en politiker i etablerad maktställning sona ett mord på republikens fader? Det går bara inte.
Octavia Stackars Antonius.
Antonius Stackars Octavia. Jag måste lämna dig.
Octavia Vad tänker du göra?
Antonius Jag vet inte. Jag kan ju alltid kriga i Asien.
(bryter upp. Octavia suckar.)

Scen 2. Rom.

Octavianus Kalla mig vedervärdig om ni vill. Men hur kan jag lita på Antonius? Alla mina mellanhavanden med honom har varit förmörkade och stämplade av hans brutala öde. Jag ville aldrig Ciceros död, men Antonius insisterade därpå, och han var då mäktigare än jag. Bara för att jag behövde Antonius bättre än Cicero gick jag med på att Antonius fick mörda Cicero. Och vad fick jag för det? Jo, bara evigt växande problem med den brutale Antonius.

Han har nu tagit avstånd från mig och Italien och utkämpar framgångsrika krig mot parterna i Asien och skaffar sig därmed mera makt medan den farliga Kleopatra ligger i försåt med Julius Caesars son och bara väntar på att med Antonius hjälp få överfalla mitt Rom. Hur kan jag vara vänlig och tillmötesgående mot sådana faror?

Ja, vad är det, Maecenas?

Maecenas Jag kommer hit med din syster, som har bönat hos mig om att få se dig.

Octavianus Har Antonius redan svikit henne?

Maecenas Jag fruktar det är värre än så.

Octavianus Hon vet att hon alltid är välkommen. Varför går hon genom dig?

Maecenas Vem kan begripa sig på kvinnor?

Octavianus För då in henne till mig, vid alla gudars ära!

(Octavia uppträder.)

Nå, syster, har Antonius redan svikit dig?

Octavia Jag ville be Rom att icke svika honom.

Octavianus Rom har icke svikit honom.

Octavia Men ämnar göra det.

Octavianus Hur så?

Octavia Hans flotta har förvägrats ankring vid Brundisium. Du har pensionerat Lepidus, och du ämnar överfalla Pompejus och Sicilien. Ditt språk uttalar hänsynslös makt allenast med utslagning av alla dina vänner och det utan rätt.

Octavianus Vad har du för förslag?

Octavia Förlikning med Antonius.

Octavianus Och om jag vägrar?

Octavia (faller på knä, faller i gråt) Då gör du din egen syster till den olyckligaste av kvinnor.

Octavianus Jag fruktar att jag redan gjort det.
Octavia Ja, om du dömt Antonius i hans frånvaro.
Octavianus Jag fördömde dig till äktenskap med honom.
Octavia Det har jag aldrig ångrat. Han gav mig tre barn. Har du ångrat att han födde dina syskonbarn?
Octavianus Du födde dem, ej han.
Octavia Men han är deras fader, dina tre nevöers fader.
Octavianus (*reser sig och går omkring*) Vårt problem är att Antonius är opålitlig och helt karaktärslös. Men jag ska försöka göra upp med honom. Men jag säger dig, att det är endast din förtjänst. Så länge han ej kränker dig är han en helig broder för oss. Men om han bedrager dig förlåter jag den skälmen aldrig. Gå nu ur min åsyn och bär till Antonius det budet att han får gå in i Tarentum, där vi skall underhandla.
Octavia Käre bror, jag ilar. (*bugar sig djupt och går.*)
Octavianus Vad tror du, saklige Maecenas?
Maecenas Du gör rätt i att ge vår Antonius en chans, ty ännu har han ej förbrutit sig.
Octavianus Och tror du att han håller måttet? Kan han låta bli att vända sig på nytt till Kleopatra?
Maecenas Det kan endast framtiden besvara.
Octavianus Vill du höra vad jag tror?
Maecenas Jag lyssnar gärna.
Octavianus Jag är såpass realistisk att jag måste tro tyvärr, att om man så förvarnar den dumdristige Antonius med de gällaste trumpeter om att fara föreligger vandrar han blott desto raskare rakt in i saxen. Han är icke logisk och ser ej sitt eget bästa. Jag ska ge honom en chans, men jag tror ej, tyvärr, att han blir bättre därav.

Scen 3. Alexandria.

Kleopatra Berätta mera, Dellius.
Dellius Planlöst har han irrat fram i Asien och begått ohyggligt svåra misstag som blev närapå hans undergång, om han ej haft så kompetenta generaler, som skött kriget åt den nyckfulle förvirrade triumviren och som räddat honom och hans män från katastrof.
Kleopatra Men han har ändå vunnit över parterna?
Dellius Men icke tack vare sig själv. Det menar alla kunniga, att både Octavianus och Antonius vore ingenting om de ej haft så kompetenta generaler, ty de har ej själva utfört någonting.
Kleopatra Men han har segrat över parterna. Det är det enda viktiga.
Dellius Ja, han har i sin oförsiktighet haft en högst oförtjänt otrolig tur.
Charmion Nu kommer han.
Kleopatra Han är välkommen.
(Antonius in, faller på ena knät för Kleopatra och böjer nacken.)
Antonius Var hälsad, Medelhavets drottning. Jag nedlägger halva Asien för din spira.
Kleopatra Och var är din hustru?
Antonius Vilken hustru?
Kleopatra Octavianus syster.
Antonius Man kan ej ta hustrur med på långa krigståg.
Kleopatra Likväl kommer du till mig och återvänder ej till henne.
Antonius Hon är tråkig.
Kleopatra Så du förolämpar hela Rom och Octavianus med att inför världen skymfa honom, som dock är den mäktigaste mannen i vår värld?

Antonius (reser sig) Han är en strunt! Han har skrotat Lepidus, som hjälpte honom till hans ställning, och han krigar mot Pompejus för att krossa denne, fastän denne hållit alla fredsavtal. Han är en hänsynslös och enkelriktad egoist, och hela den förförda värld som han behärskar följer honom i en osund omänsklig utveckling mot en skenande och farlig självförgudning som skall sluta med förskräckelse för hela Rom!

Kleopatra Du har med andra ord utmanat honom på duell.

Antonius Jag kan ej längre med det falska Roms förhävelse och självgodhet! Jag återvänder aldrig mer till detta rike av familjesplittring, egenlystigt korrupcion och egoistisk kortsynthet.

Kleopatra Du har med andra ord bränt dina skepp.

Antonius Min flotta står till ert förfogande, och så gör mina härdade arméer.

Kleopatra Ämnar du då enlevera mig?

Antonius Nej, men jag friar till din allians. Du har en son med Julius Caesar.

Kleopatra Han är icke lagligt äkta.

Antonius Men han är en son till Julius Caesar. Octavianus är blott en nevö i andra led. Egentligen har din son större rätt till Caesars arv.

Kleopatra Du vill med andra ord ha krig med Rom?

Antonius Det verkar oundvikligt.

Kleopatra Då är du förlorad. Kom till mig, din stackars hästkarl. (*Antonius sätter sig hos henne på tronen; hon omfamnar honom ömt.*) Du behöver tröst och någon som kan moderligt ta hand om dig. Jag skall ej svika dig.

Antonius Kan jag förlita mig på det?

Kleopatra Fullkomligt.

Antonius (griper henne passionerat) Låt oss älska då som aldrig förr.

Kleopatra Min vän, du hade alltid en benägenhet att skena.

Antonius Fulvia var en mähr mot dig, och den oskyldiga Octavia en sugga. Du var endast alltid levande och mänsklig, åtråvärd och oåtkomlig i din gåtfullhet. Vad är det för en makt du trollbinder mig med liksom Julius Caesar?

Kleopatra Det är all makt utom den politiska.

Antonius Och därför kan du inte definieras.

Kleopatra Jag är glad att jag ej har gjort dig besviken.

Antonius Endast du har ej gjort mig besviken. Alla andra är förbålda falska fjäskande och fjärtande föraktliga fruktlösa fän. Blott du har klass och värdighet.

Kleopatra Då har du kommit rätt, om du vill ha moraliskt stöd mot Rom.

Antonius På samma sätt skall jag då stödja dig och din Caesarion.

Kleopatra Vad kan jag mer begära?

Antonius Blott min kärlek. Vill du ha den?

Kleopatra Givetvis.

Antonius Vad väntar vi väl då på?

Kleopatra En bankett. Den väntar utanför på dig.

Antonius Du har då välkomstceremonier som vanligt?

Kleopatra Givetvis.

Antonius Du tycks alltid förekomma mig. Jag följer dig. Du har initiativet.

Kleopatra (reser sig) Låt oss då, Antonius, ta vårt rike i besittning.

(*Hon leder ut honom vid handen. Han håller jämna steg med henne. De går ut.*)

Dellius Antonius har då krönt sitt oförnuft med kapitulation för en betänklig värnlös kvinna.

Charmion Missunnar du dem en härlig äkta kärlek?

Dellius Inte alls, men den är högst politiskt oförnuftig. Båda kan förlora allt på kuppen.

Charmion Är det icke värt det, om man älskar? (*går*)

Dellius Fan ta mig om jag begriper mig på detta lands häxkonster! Aldrig tror jag att en romare kan bli egyptier! (*går.*)

Scen 4. Rom.

Octavia Tro mig, broder, det är bara jag som än kan åstadkomma fred.
Octavianus Du är en höna om du ännu tror på den där drinkaren och äktenskapsförbrytaren! Förstår du ej hur han har förödmjukat dig?
Octavia Han är min make, och jag älskar honom. Glöm ej att han gav mig tre av dina syskonbarn.
Octavianus Men han har ju bedragit dig! Han ligger nu med horan Kleopatra och ger henne barn! Hur kan du skydda honom då?
Octavia Jag vill undvika kriget. Jag tror att jag kan besegra drottning Kleopatra.
Octavianus Och hur då? Hon ger Antonius att dricka och förleder honom genom vällustnöjen utan tal på nattliga dansklubbar blott till dekadens och glömska av sig själv och sina plikter! Hur kan du, den dygdiga och ädla, konkurrera med en sådan sköka?
Octavia Med min heligare kärlek.
Octavianus Du är då naiv!
Octavia Nej, bara trogen. Han har ej förskjutit mig. Ge oss en chans, min broder, innan du får ångra att du släpper loss inbördeskrigets alla onödiga fador!
Octavianus Hur kan jag väl säga nej till dig, min syster? Du är allt jag har. Så res då till din make och bevek den oförbätterlige rucklaren! Men hys ej några illusioner! Han är helt förtappad, han har förolämpat dig och kränkt dig inför hela världen, och en fortsättning av er förbindelse kan endast innebära ännu större smälek för dig, så som jag helt realistiskt ser det. Res till honom och försök att stifta fred, besegra den professionella Kleopatra om du kan med ädlare och heligare konster, men tyvärr besegrar synden allt.
Octavia Min broder, du är grym.
Octavianus Nej, bara realistisk.
Octavia Jag skall resa, och jag skall besegra Kleopatra.
Octavianus Res med min välsignelse. Beklaga ej ditt öde när du återkommer gråtande med all din ärbarhet förlorad!
Octavia Akta dig, min bror, för att av fördom underskatta kvinnorna!
Octavianus De vållar bara ändlösa bekymmer. Deras enda vishet ligger i när de överantvadar allt bestämmande åt männen.
Octavia Du är alldeles odräglig! (*går.*)
Octavianus Men jag har rätt.

Scen 5. Alexandria.

Kleopatra Så du menar, Dellius, att nu har Antonius fullkomligt glömt bort mig, och nu reser hans gemål från Rom honom till mötes för att återställa freden, äktenskapet och den fasansfulle Octavianus övermakt?
Dellius Det är er egen tolkning, ljuva drottning. Faktum är, att Caesar sänt Octavia att stifta fred med din Antonius.
Kleopatra Och vad gör då vår Antonius?
Dellius Han rustar sig för fortsatt krig mot parterna.
Kleopatra Min vän, där har du fel. Jag ligger före dig i underrättelser. Han är på väg till oss. Jag lyckades omvända honom genom mina brev. Han har nu stiftat fred med parterna och fattat att Rom är en värre fiende för hela världen än det primitiva Asien.
Dellius Jag begriper mig ej på er klokhet och er underrättelsetjänsts effektivitet.

Kleopatra Jag lärde mig av Julius Caesar att nödvändigt vara först och främst politisk. (*Buller utanför. Kleopatra småler.*) Hör du hur bråkstaken drumlar utanför? Jag tror vi får besök. (*Antonius gör entré.*)

Antonius Min Kleopatra! (*kastar sig i Kleopatras knä och gråter i hennes sköte.*) Ännu lever du, och det är mitt livs enda lycka! Man förklarade för mig att du var döende!

Kleopatra Jag led av litet sot, men det gick över. Nu är jag fullkomligt frisk när du är välbehållen kommen åter.

Antonius Ljuvaste min drottning! Hur kunde du väl tro att jag fortfarande höll mig till egoismens maktparti i Rom?

Kleopatra Din maka älskar dig fortfarande.

Antonius Hon är ett menlöst blötdjur som ej någonsin har fattat själv att hon blev gift med mig för att det var politiskt fördelaktigt för Octavianus.

Kleopatra Och för dig.

Antonius Politisk fördelaktighet, min vän, är bara etablerandet av brottslighet. Det finns ej makt som ej gått brottets väg för att befästa den.

Kleopatra Det gläder mig att du är såpass realistisk.

Antonius Kärleken till dig har gjort mig sådan. Du har lärt mig.

Kleopatra Då var ej mitt liv förgäves.

Antonius Hade det då varit det förutan mig? Du hade ju den store Julius Caesar också.

Kleopatra Han var gammal medan jag var ung. Han lärde mig en hel del nyttigheter, men för övrigt var han bara torr och skrynklig mest.

Antonius Men ni var kära i varandra?

Kleopatra Han var mera erfaren än jag och utnyttjade hänsynslöst sin större kunskap mot mig när det gäller älskog. Jag var ofta bara kött för honom.

Antonius Du blir aldrig bara kött för mig.

Kleopatra Det hoppas jag då verkligen.

Antonius Men tror du att vi klarar av ett krig mot Rom?

Kleopatra Det viktigaste är att vi gör motstånd. Cassius lärde mig, att motståndet mot enväldshärskardömet aldrig kan besegras och att detta slutligen är dömt till undergång hur många demokrater och republikaner som än faller offer för den fåfänga som makten är. Vi måste göra motstånd tills vi dör, Antonius. Det är vår mest angelägna plikt.

Antonius Det gör jag gärna för din skull, min älskade.

Kleopatra Gör motstånd?

Antonius Ja, och dör för dig.

Kleopatra Då är du tapper.

Antonius Det blir samtidigt ett intressant experiment. Kan vår makt, som är endast kärlek och politisk frihet, klara sig mot all den överlägsna militära stormakt som är Rom?

Kleopatra Det får vi se.

Antonius Och det är väl värt ett försök åtminstone.

Kleopatra Om kärleken än dör och blir besegrad och förnedrad genom orättvis vanära vinner den till slut ändå. Det tror jag ej som drottning men som kvinna.

Antonius Kvinnans kvinnlighet är mera övertygande än all manschauvinistisk skrytsamhet och egenmäktighet i världen.

Kleopatra Sannerligen tror jag inte du har rätt. (*kysser honom. Han kysser tillbaka, och deras kyss blir lång.*)

Akt IV scen 1. Rom. Octavias (Antonius) hem.

Octavia Nej, min bror, det kan jag aldrig göra. Detta är mitt hem, och du kan ej fördriva mig, din syster, från sitt hem.

Octavianus Du är då halsstarrig och envis! Inser du ej vidden av den skymf du utsatts för av den förrädaren?

Octavia Han är den ende fadern till mina tre barn, dina tre syskonbarn.

Octavianus Så länge du fortsätter leva öppet som om inget hade hänt blir bara din skandal och hans än mera uppenbar och skändlig.

Octavia Jag gör blott min plikt som moder och som maka.

(Barnen kommer in, fem stycken.) Kom till mig, ni älskade och glada småttingar och änglar! *(De överfaller henne med kramar och glada tillrop och ömhet.)* Mest för din skull bad jag om att alla skulle komma hit för att du skulle se dem. De är alla mina barn, och även Fulvias barn med Marcus får precis den samma uppfostran som mina egna. Jag är moder åt dem alla. *(De fortsätter att pussas och omfamnas och tumulta.)*

Octavianus Du är exemplarisk som en romersk moder. Men Antonius svek och brott framstår samtidigt som en desto uslare och fulare missgärning.

Octavia Glöm Antonius i Egypten. Han är här och lever här hos oss i sina barn, och det är den Antonius vi älskade. *(Dellius kommer in.)*

Octavianus Du har besök.

Octavia Vem är det?

Octavianus Om jag ej minns fel är det Antonius bästa vän och general. Vad vill han här?

Octavia Han är välkommen liksom alla vänner till Antonius.

Dellius Förlåt att jag inträder så brutalt mitt i familjesammankomsten. Allt jag ville göra var att skaffa mig en skymt av hur den dygdiga och älskade Octavia ännu levde. Mina misstankar är mer än väl bekräftade.

Octavianus Och vad misstänkte du?

Dellius Att fru Octavia mer än någonsin är mera värdig såsom hustru än Antonius som man.

Octavia Säg inget ont om Marcus. Han är min, och inte ens hans bästa vänner får förtala honom i hans eget hus.

Dellius Jag ville ej förtala honom. Jag blott ville få ett skäl att få honom på bättre tankar emot er.

Octavianus Har han då även fräckheten att tänka illa om min syster?

Dellius Nej. Det är än värre.

Octavia Säg det ej.

Dellius Han tänker blott på Kleopatra.

Octavia (till barnen, med gråten i halsen) Seså, keruber, kila ut nu. Mamma kommer till er senare. *(Barnen kilar ut. Efter en paus:)* Om han är lycklig med en annan, varför vill ni inte låta honom vara det? *(Männen är svarslösa.)*

Octavianus Kom, Dellius. Låt oss tala sinsemellan. Ursäktar du oss, min syster?

Octavia Jag vet väl vad ni vill diskutera. Ni vill bara prata krig. Och krig av skändligaste sorten. Inte krig mot Asien eller Egypten. Nej, inbördeskrig. Jag ber er gå. *(Männen går.)*

Kvinnan lever blott för kärleken från mannen. Varför kan då icke kärleken från mannen existera utan att man måste kriga mot den? Mannens manlighet är enbart dum när han ej älskar. Desto viktigare är det för oss kvinnor att vi tar till vara de få ögonblick av mannens kärlek som är äkta och som därför, trots allt destruktivt, består i evighet.

Scen 2. Alexandria.

Antonius Hör och häpna, mina generaler, präster, folk och damer! Härmed kröner jag er drottning Kleopatra icke blott till drottning över ert Egypten, för det är hon ju sen gammalt redan, utan även till er suveräna drottning över Israel och Afrika och Cypern! (*sätter ett diadem på hennes panna. Hon är skönare och praktfullare än någonsin. Alla hurrar entusiastiskt.*) Men hon skall ej vara ensam! Härmed utkoras till hennes medregent för dessa länder hennes son och Julius Caesars ende son Caesarion! (*Gossen framträder. Antonius kröner honom. Alla hurrar entusiastiskt.*)

Men hon har två andra söner! Jag har inte glömt dem! Träd nu fram, prins Alexander! (*Denne träder fram.*) Härmed får du i besittning hela Partien, Armenien och Medien, när jag har lyckats erövra dem alla! Du är härmed Asiens kung! (*Alla hurrar entusiastiskt.*) Och dig, prins Ptolemaios, ger jag härmed allt Fenikien, Syrien och Kilikien! (*Alla hurrar entusiastiskt.*)

Kleopatra Och vad skall du själv ha, generöse givare, som skänker bort all världen tills du ej har något kvar?

Antonius Jag reserverar för mig själv det viktigaste och det enda viktiga.

Kleopatra Vad kan det vara?

Antonius Kleopatras hjärta! (*omfamnar henne. Alla hurrar och ropar mer entusiastiskt än någonsin.*)

Kleopatra Du gör då icke anspråk på ditt Rom?

Antonius Rom är till för att glömmas. Låt det själv få sköta sina ruttna depraverade affärer! Vi har viktigare ting att sköta, och den viktigaste är förstås vår kärlek. (*Kysser henne. Alla jublar.*)

(*Öppet till alla:*) Här ser ni segertecknet! Kärleken kan aldrig någonsin förlora! Världsimperier må gå under, men ej någonting kan hota, skada eller hejda kärleken i evighet! (*Alla jublar.*) Och därför kan vi endast segra och besegra alla trista träkarlar från Rom och deras kärleksdöda politik! (*Alla jublar. Soldaterna hissar Antonius och bär honom ut på sina skuldror under hejdlöst jubel. De kvarvarande fortsätter jubla åt Kleopatra och hennes praktfulla kungliga barn.*)

Scen 3. Rom. Senaten.

senator 1 Varför måste detta krig vara nödvändigt?

2 Har vi inte haft nog av inbördeskrig förut?

3 Vad tusan ska det vara bra för!

4 Antonius är populär och kanske än den starkaste mannen i Rom.

5 Rom har aldrig glömt hans gravtal över Caesar.

6 Må vi aldrig göra det!

Octavianus Herrar senatorer, jag har här bevis för att Antonius är förrädare! (*håller upp en rulle.*)

4 Det tror vi inte förrän vi ser det!

2 Vad är det för ett dokument?

Octavianus (*vecklar ut det*) Jag har här Antonius testamente!

4 Detta är ej lagligt.

3 Hur har han kommit över Antonius testamente?

6 Var det inte anförtrott åt de heliga vestalerna?

5 Ingen får kränka vestalernas helgd med att ta ifrån dem en ännu levande mans sista vilja!

Octavianus Jag måste göra det för statens skull och för dess säkerhet! Hör här vad Antonius ville göra med sin egendom! Nästan allt skulle tillfalla den ökända Kleopatra fastän han inte är gift med henne och fastän han har fyra av sina äkta barn

hos sin äkta maka här i Rom! Bland annat skänker han här Kleopatra Pergamons bibliotek, ett av de dyrbaraste i världen med sina över två hundra tusen rullar!

1 Vi vill inte höra längre.

4 Med all respekt, Octavianus, vi tror dig, och vi tror att Antonius verkligen är en förrädare mot din stat, men detta går för långt. Du har skändat Antonius lik förrän han är död.

2 Hur fick Octavianus testamentet från vestalerna? De kan ej ha utlämnat det godvilligt.

Octavianus Det är sant. De ville icke ge mig det. Men de sade, att om jag ville ha det fick jag hämta det själv.

2 Även om Antonius vill skänka hela Rom åt Kleopatra och skriver ett testamente om det, är ett sådant testamente ej skäl nog till ett inbördeskrig.

3 Ingen vill ha inbördeskrig utom möjligen Octavianus.

Octavianus Och har jag inte skäl tillräckligt? Antonius maka är min syster. Rom vet att hon inte har förbrutit sig mot Antonius. När Antonius lämnade henne för Kleopatra tog hon hand om Antonius hus och barn och vänner och fortsatte att älska honom på avstånd. Hela Rom känner till detta. Vad gör Antonius? Genom sina representanter vräker han henne från sitt hus och kör henne gråtande ut på gatan. Ingen har älskat någon man som Octavia sin Antonius, och ingen har så illa behandlat en sådan kärlek som Antonius sin maka! I stället vill han skänka hela världen åt en fal föråldrad kurtisan!

1 Det räcker. Octavianus har rätt. Hela Rom är kränkt genom Antonius kränkning av sin hustru.

6 Ja, allt kan förlåtas Antonius men inte detta!

4 Jag är rädd, Octavianus, att vi måste ge dig detta krig.

3 Men ärelöst blir det, och ingen kommer att tacka oss för det.

2 Det blir ännu mera ärelöst än kriget mot Pompejus.

5 Inbördeskrig är alltid lika ärelösa, men dessutom tycks varje nytt inbördeskrig bli ännu mera ärelöst.

1 Senaten bifaller kriget. Saken är klar.

Octavianus Jag tackar senaten för förtroendet. Hur ärelöst detta inbördeskrig än må bli tror jag dock vi kan undvika onödig mansspillan. Detta tar jag på mitt ansvar: att färre offer ska skördas än i något tidigare inbördeskrig.

1 Må Octavianus hålla vad han lovar.

(*Alla instämmer.*)

Scen 4. Antonius läger.

Antonius Hur kan vi väl förlora? Jag är överlägsen denne strunt. Han är ej general. Han vet ej någonting om strategi. Vi har till vår disposition fem hundra skepp och hundra tusen fotsoldater. Dessutom har vi tolv tusen ryttare. Han har ett lika stort kavalleri men bara åttio tusen fotsoldater och två hundra femtio skepp. Han har ej någon chans, för han är ingen krigsman.

Kleopatra Just för att du är så överlägsen ber jag dig att glömma dina stående arméer och ditt rytteri. Det vore en för lätt match om du bara körde över honom. Möt honom i stället blott med flottan. Då blir det en spännande kraftmätning.

Antonius Gärna det, min sköna. Det är inte mer än bara sportslighet. Vi glömmer all vår överlägsenhet till lands och ställer till med sjöslag.

– Ja, vad är det, Dellius?

Dellius General Domitius har övergått till Octavianus.

Antonius Liksom Deiotarus och Amyntas. Och hur många män tog fege generalen med sig?

Dellius Inga alls. Han flydde ensam i en liten båt.
Antonius Men hur skall han då klara sig? Sänd genast efter honom hans bagage, tillhörigheter, tjänare och vänner. Han kan inte visa sig för Octavianus utan stab.
Dellius Som ni vill, min general. (*går*)
Kleopatra Du vill alltså belöna denne överlöpare för hans förräderi med att till honom skicka väpnare och vänner, stab och tjänare?
Antonius Jag tyckte om den mannen. Får jag inte vara ridderlig?
Kleopatra Naturligtvis, men är det klokt i krig?
Antonius Min sköna, ingenting är klokt i krig. (*drar henne till sig.*)

Scen 5.

Octavianus Begriper du dig på Antonius strategi? Allt vad han borde göra underlåter han att göra, och i stället gör han vad han inte borde göra. Varför skickar han mot oss en flotta som han inte själv behärskar medan han totalt tycks glömma sin armé, som alltid var hans enda starka sida?
Agrippa Han är övermodig, full och oberäknelig och dessutom olyckligt påverkad av Kleopatra. Man kan nästan tro att hon har föredragit öppen strid till sjöss blott för att vid behov själv kunna fly med större lätthet.
Octavianus Det är inte klokt. Antonius var ej tidigare någonsin en dåre i det militära.
Agrippa Men han är det nu.
Octavianus Såvida inte allting är en fint.
Agrippa Det förefaller inte så. Men han är skrytsamheten själv och helt berusad av sin vettlöshets fåfänga. Många av hans skepp är ej bemannade, de flesta är det dåligt, medan deras praktutsmäckning kostar millioner. Det är ej en flotta som han presenterar. Det är en parad av fåfänga kulisser.
Octavianus Är det rätt att föra krig mot sådan grannlåt?
Agrippa Vi är tvungna, ty grannlåten är politiskt ställningstagande mot Rom.
Octavianus Det är väl så. Men du får sköta slaget. Jag är trött på alltihop. (*går*)
Agrippa Det blir ett slag som lär gå till historien, men ingen vet än hur. Själv fruktar jag blott nesan av att ha lett Roms massiva militärmakt mot en pappersdrake och Roms hela våld mot föga mer än blott en kvinna.

Scen 6. Antonius galär vid Aktion.

Antonius Vi segrar! Vid min själ! Jag tror vi segrar!
Dellius Än är icke segern given. Snarare är läget spänt och jämnt.
Antonius Men Octavianus är hårt trängd! Den store amiralen som besegrade Pompejus och Sicilien är ej längre lika styv i korken! Amiral Antonius är lika god som han!
Dellius Än är ej segern given. Ropa icke seger förrän den är säkrad!
Antonius Den är säkrad, tro mig, gode Dellius! Med Kleopatras hjälp är ingenting omöjligt!
Dellius Ja, det verkar så. Ge akt på Kleopatras skepp.
Antonius Min drottning! Men vad gör hon?
Dellius Hon har lämnat slaget och styr bort för förlig vind med vind i alla segel.
Antonius Men vad menar hon?
Dellius Det kan man undra. Alla hennes skepp tycks följa henne.
Antonius Något måste ha ägt rum ombord. Ja, något måste ha hänt henne.
Dellius Hon har blivit galen, gripits av panik och feghet eller bara blivit rädd.
Antonius Just när vi skulle segra! Detta är alldeles oerhört!

Dellius Än kan vi vinna.
 Antonius Aldrig utan henne. Lägg om rodret, Dellius.
 Dellius Men vad säger ni?
 Antonius Lägg om vårt roder! Vi skall följa henne!
 Dellius Ger ni då upp slaget utan vidare?
 Antonius Vad är ett slag mot kärlek utan gränser? Lägg om rodret! Jag gör ingenting förutan henne! Om hon inte krigar med mig kan jag ännu mindre göra det! Och om hon sviker mig är det min plikt att hellre svika mig än henne! (*går*)
 Dellius Det här går över mitt förstånd. Så får man bara inte göra. Det är mot all praxis och är utan motstycke i krigshistorien. Men en order är en order. (*suckar och rycker på axlarna. Ropar till kaptenen:*) Lägg om kursen! Följ Kleopatras skepp och hennes flotta! Amiralens order! (*för sig själv*) Men aldrig gav jag en dagorder som så djupt skar mig i hjärtat.

Scen 7. Kleopatras skepp.

kaptenen Min drottning, jag ser Antonius skepp komma efter oss.
Kleopatra Låt honom komma.
kaptenen Han signalerar att han vill komma ombord.
Kleopatra Låt honom komma.
kaptenen In med årorna! Lägg oss jämsides med Marcus Antonius!
Charmion Vad skall du säga till honom, drottning?
Kleopatra Vad spelar det för roll? Låt honom gräla och låt honom gråta. Jag struntar i vilket.
Charmion Ni måste säga något.
Kleopatra Nej, Charmion, det måste jag inte.
 (*Antonius kommer ombord, bestört och uppriven.*)
Antonius (struntar i alla ceremoniella hälsningar från kapten och manskap.)
Kleopatra Kleopatra, vad är detta?
Kleopatra Behöver du fråga?
Antonius Det liknar ju en vansinnig panikartad flykt!
Kleopatra Vad är det annars?
Antonius Har du blivit alldeles förryckt?
Kleopatra Gräla gärna på mig. Jag tänker inte svara.
Antonius Har du då ingen förklaring?
Kleopatra Nej, Antonius, det har jag inte.
kaptenen Ers höghet, Caesars skepp är inom synhåll. De förföljer er.
Kleopatra Jag vet. Det måste Caesar göra. Det betyder att vi har förlorat drabbningen vid Actium. Men Caesar vinner aldrig. Sätt till alla segel, och sätt fart på roddarna.
kaptenen Sätt till alla segel! Öka takten, ni där nere!
Antonius Var det då allenast räddhåga och nerverna som inte höll?
Kleopatra Jag kan ej svara dig, Antonius.
Antonius Är du inte ens då ledsen?
Kleopatra Ledsen över vad?
Antonius Vi har förlorat kriget!
Dellius (kommer fram) Tillåt mig, Antonius. Vi har förlorat flottan, men dina arméer är fortfarande intakta och i stridsberedskap.
Antonius För dem genast över ifrån Makedonien till Asien. (*Dellius går.*)
 Jag tänker inte tala till dig mera, Kleopatra, förrän du har givit en förklaring. Du bevekta mig att satsa allt på detta sjöslag, och du bidrog själv med dina skepp. Men

mitt i striden överger du mig, ja, prisger du din man och hans karriär och flotta och din egen flotta!

Kleopatra Du behöver inte tala till mig mer, Antonius. Om du stannat kvar vid Actium kunde du ha segrat, men du följde efter mig. Du kan ej fråga mig om vad som rör ditt eget öde. Du är ensam om det, liksom jag är ensam om det öde som blir mitt. Jag är ej född till krig och våld, ty jag är kvinna. Det är all förklaring jag kan ge. Och därför kunde jag ej genomföra Actium.

Antonius Men det var hänsynslöst mot mig!

Kleopatra (hårt) Och när har mannen någonsin haft någon hänsyn att bevisa någon kvinna? Håll dig på din kant med dina hänsynslösa teorier, man, men för dem icke över på en kvinna! Vi befattar oss ej med den hänsynslöshet som är mannens privilegium. (*går*)

Antonius Allt är fallet. Är det mitt fel, eller var allt bara för en kvinnas skull? Jag blir ej klok på detta öde som är min förvirring.

(*sätter sig resignerat på däckets och blir dyster.*)

Akt V scen 1. Caesars läger.

Caesar Så Antonius skickar sändebud till mig och tigger om att låta honom vara?

Agrippa Han har blivit slak, den store älskaren, diktatorn över Asien, den som hade möjlighet att överträffa Alexander.

Caesar Nå, låt höra vad den usle tiggaren har för förslag och hur hans sändebud ser ut. (*Dellius inträder.*) Nå, är det du, vår gamle trogne Dellius? Trogen än både Antonius och Caesar?

Dellius Jag har alltid tjänat Rom, och ni är båda Roms förvaltare och Caesars efterträdare. Min största sorg är detta krig och denna brytning mellan er.

Caesar Vi bad ej om det. Marcus skilde sig helt själv ifrån min syster. Men till saken. Har Antonius ännu några pretentioner?

Dellius Endast den, att ännu som privatman lugnt få leva vidare helst i Egypten. Om det skulle nekas honom ber han om att få försvinna i Athen i stället.

Caesar Nå, Agrippa, hur uppfattar du en sådan pretention?

Agrippa Det är ovanligt att en tiggare ej ber om pengar eller mat men blott om att få vara och, om det ej kan beviljas, att i anspråkslöshet få försvinna.

Caesar Jag beklagar, Dellius, men vi kan ej ta Antonius på allvar längre. Vi kan icke lita på en statsman som gjort bort sig.

Dellius Även Kleopatra har en hälsning.

Caesar Nå?

Dellius Hon hälsar er som segerherre och förkunnar er sin herre, om hon bara får behålla sitt Egypten åt sig själv och sina barn.

Caesar Och den förvirrade Antonius tror att vi skulle gå med på att vi låte honom leva i Egypten? Och han tror att Kleopatra skulle tolerera det med sina anspråk? Då är den erbarmelige Antonius en narr.

Agrippa Det tycks mig att hans tragiska förvirring alltmer tilltar.

Caesar Han har sett för djupt i bägaren för många nätter i för mycket och ensidigt sällskap av den pretentiösa Kleopatra.

Dellius Vad får jag för svar till de besegrade?

Caesar Säg Kleopatra att hon inget har att frukta om hon överlämnar sin skyddssökande Antonius åt oss.

Dellius Och åt Antonius?

Caesar Han får ej något svar.

Dellius (korrekt) Farväl, Octavianus och Agrippa. (*går*)

Agrippa Vad vill du? Att Antonius skall ta sitt liv?
Caesar Nej, jag vill ha dem båda levande.
Agrippa Och om nu Kleopatra överlämnar honom?
Caesar Då är hon värd all respekt.
Agrippa Och låter du i så fall henne få behålla sitt Egypten?
Caesar Nej, det går ej an.
Agrippa Du vill då fara fram med svek mot henne?
Caesar Jag tror inte att hon överger Antonius.
Agrippa Varför inte?
Caesar Därför att hon bara är en kvinna.

Scen 2. En öde ö utanför Alexandria.

Antonius Aristokrates, ge mig mera vin.
Aristokrates Men är det då så hälsosamt att dricka?
Antonius Du som är så klok – vad skall jag annars göra?
Aristokrates Än är inte allt förlorat.
Antonius Du är en dåre om du håller på med sådant. Trösta med clichéer! Gå till åsnorna i stallet och skit ner dig med sentimentala floskler!
Aristokrates Jag ber dig om ursäkt om jag sårat dig.
Antonius Du sårar mig allenast med din enfald! Gå till svinen och predika där för dina likar med all din förnäma retorik!
Aristokrates Jag ville inte säga något fel....
Antonius Håll käften då i stället och försvinn! – Sänd mig Lucilius i stället.

(*Aristokrates går.*)

Gamle Timon, du var mera lycklig och hade det bättre i all din misantropi än jag, den störtade Antonius, som störtade sig själv när han själv störtade sig efter Kleopatra. Timon hade roligt i sitt mänskohat, men jag har bara tråkigt. (*Lucilius kommer.*) Kan du trösta mig, Lucilius?

Lucilius Ni visade mig alltid godhet.
Antonius Det var ej min mening att ge Cassius och Brutus döden genom självmord. Du var ädel som försökte rädda Brutus genom att kapitulera i hans namn och i hans kläder. Du gav honom tid att rädda sig, men han tog själv sitt liv i stället.
Lucilius Det var inte meningen. Jag ville att han skulle fly.
Antonius Han flydde men mer effektivt än någon räknat med. Octavianus ville ha hans liv i sina händer för att visa honom i triumf i Rom som fånge. Men den gode Brutus genomskådade Octavianus pretentioner. Alla tvingar han till självmord. Nu står jag som näste man på listan, och därefter kommer kanske Kleopatra. Men det är mitt eget fel. Jag har själv skrivit svarta listor och själv dödat oskyldiga offer som ej självmant gick i döden. Cicero har aldrig slutat kalla på mig, och han tänker nog dra även hela Caesars släkt ner i en evig dynggrop av vanära och degeneration. Men det är inte min sak. Det blir Octavianus långa svåra framtid.

(*Canidius inkommer.*) Nå, Canidius, vad nytt?

Canidius Beklagar, men din asiatiska armé har övergått till Caesar.
Antonius Där föll även högra armen av min makt. Än sedan? Slå den fallne! Han har redan upphört att försvara sig och röra sig.

(*Dellius inkommer.*) Nå, min trogne Dellius? Vad svarar Octavianus?

Dellius Jag beklagar, men han gav ej något svar. Men däremot har jag besvärliga nyheter från Herodes.

Antonius Nå, där är en man som aldrig svek mig! Och vad säger denne käre vän Herodes av Judéen?

Dellius Han har övergått till Octavianus Caesar med sina kohorter.

Antonius Där föll vänstra armen. Alltså återstår det inte längre någon. Alla dessa trogna generaler och soldater, som jag haft så mycket roligt med och som var trognare Antonius än den galliska armén var trogen Julius Caesar, alla dessa som helt nyligen och även efter Actium svor mig evig trohet, lämnar mig som om jag vore spetälsk.

Dellius Marcus, få var de som såg dig när du flydde efter Kleopatra vid det skandalösa Actium. Ingen ville tro det först när budet spred sig. Ingen kunde tro dig om en sådan feighet. Men snart blev det känt för alla, och du kan ej kräva att en enda hederlig soldat skall följa dig som general när du mitt i en strid helt plötsligt sviker alla dina män.

Antonius Jag följde efter drottningen, som svek mig.

Dellius Det är ingen ursäkt.

Antonius Nej, det är väl inte det. (*tystnad*) Lucilius, sänd hit Aristokrates. (*Lucilius går.*) Vad skall jag göra, Dellius?

Dellius Det finns bara en kvar som du ännu kan förtro dig åt och som skall följa dig.

Antonius Och vem är det som är så dum?

Dellius Det är din drottning Kleopatra.

Antonius Du har rätt. (*Aristokrates återkommer.*) Aristokrates, ge mig mera vin.

Aristokrates Men är det klokt, min general, att bara dricka?

Antonius Har vi inte haft ett sådant argument förut?

Aristokrates Förvisso, varje gång du ber mig ge dig mera vin att dricka, ty jag måste protestera som retoriker. Om en retoriker inmundigar för mycket vin förstör han all sin retorik, ty då begynner han att sluddra. Och vad är väl en retoriker och talare som sluddrar? Han blir bara löjlig!

Antonius Väl predikat, härlige Aristokrates. Du har alltid lika rätt som svinen, vilkas tal ej någon kan ifrågasätta. När jag är ur tiden skall du återgå till Rom och dess senat och göra sällskap där med senatorerna som grymtar tacksamt till Octavianus' nu helt obestridligt suveräna monologer. När jag äntligen är borta skall han ej ha någon mer att frukta och ej någon som skall säga honom någonting emot. Vad denne stackars lille Caesar skall få tråkigt!

Dellius Marcus, Kleopatra väntar.

Antonius Du har rätt, min käre vän. Hon är den enda glädje som finns kvar i världen. (*reser sig. Vännerna stödjer honom och följer honom ut.*)

Scen 3. Hos Kleopatra.

Kleopatra (på sin tron) Nåväl, så visa in den romerske budbäraren, och låt oss höra vad Octavianus vill oss. (*Thyreus visas in.*) Vem är du, min gode man?

Thyreus (bugar sig hövligt och böjer ena knät) Thyreus är mitt namn, Octavianus speciella envoyé, hans egna och personliga kurir, till er tjänst, drottning Kleopatra.

Kleopatra (till Charmion) Denne man har hela romarrikets grannaste fasad, men under ytan finns det bara mord i sinnet. Denne är representant för det moderna Rom i hela dess förskräcklighet. – Nåväl, min gode man, vad vill Octavianus?

Thyreus Han erbjuder er den fred och alla privilegier som ni ber om, förutsatt att ni ger upp Antonius.

Kleopatra Vad menar ni med detta krav – "ger upp"?

Thyreus Antonius måste överlämnas åt den romerska jurisdiktionen.

Kleopatra Och vad har Antonius att säga om ett sådant krav?

(*Antonius inträder med Dellius.*)

Antonius Han säger detta: piska upp den skälmen! Julius Caesars hästkarl överlämnas icke åt ett rike av gemena gamar! Dellius! Fängsla honom!

Thyreus Men jag är Octavianus speciella sändebud! Jag är immun!

Antonius Håll käften, fågelskrämma! Du är bara en förbannad pajas, lika fåfång som det nya hårda Rom med allt dess övermod! Du får ej friheten på knä, din usle skådespelare!

Thyreus (faller på knä) Men jag har bara gjort min plikt!

Antonius Vad är en plikt? Jo, det är hjälplöshetens yttersta försvar för sin hopplösa dumhet. Allt ni säger, *Thyreus*, är bara nonsens! Och ert nonsens vågar ni försvara med blott mera nonsens! (*spottar*) Så ser jag på Rom! Så mycket ger jag för er futtighet! Ta ut den skälmen och gör honom inpiskad för resten av sitt liv! (*Thyreus föres ut.*) Nåväl, min drottning, låt oss gå till mer seriösa ting.

Kleopatra Vårt nya sällskap väntar på ditt sällskap.

Antonius Och vad är det för ett sällskap?

Kleopatra Minns du "Oförlikneliga Vivörers Sällskap"? Det är upplöst nu. I stället har vi grundat "Vännerna i döden".

Antonius Och vad gör ni? Vad kan sådant sällskap syssla med?

Kleopatra *Antonius*, vi kan ej lita mer på någon. Vi står helt allena mot det romerska imperiet. Men vi har vår frihet. Den kan aldrig någon romersk makt ta från oss. Om det skulle gå därhän att vi ej längre hade något val, så är självmordet alltid ett alternativ.

Antonius Och därför har du stiftat "Döda Vänners Sällskap"?

Kleopatra "Vännerna i döden". Vi försöker utrannsaka vilket sätt att dö som är det minst oangenäma.

Antonius Har ni kommit fram till något resultat av så märkvärdiga experiment?

Kleopatra Det mest smärtfria sättet att gå hädan verkar vara genom ormbett av en äsping. Offrena blir gradvis avdomnade och tycks slumra in i stillsam letargi så angenämt att de ej vill bli väckta. Om man väcker dem när de bedövas långsamt in i döden reagerar de så vilt som en sömngångare som störs.

Antonius Vem har ni gjort så dödliga experiment på?

Kleopatra Bara romerska krigsfångar.

Antonius Ja, det sägs ju, att i krig och kärlek är allt tillåtet. Men bättre är att dö i strid än genom ormbett.

Kleopatra Inte för en kvinna.

Antonius Men vi lever än, och vi skall aldrig dö så länge vi har friheten att älska. (*kysser henne.*)

Kleopatra Ja, det är ju meningen.

Antonius Så låt oss gå till ädlare väsentligheter. (*eskorterar henne ut.*)

Scen 4.

Maecenas Ämnar du uppfylla löftet mot egyptiskan om hon ger oss *Antonius*?

Octavianus Naturligtvis, om hon blott samarbetar.

Maecenas Och vad menar du med 'samarbetar'?

Octavianus Hon får inte intrigera.

Maecenas Har hon inte bara intrigerat hittills i sitt liv?

Octavianus Det stämmer.

Maecenas Tror du att hon överger *Antonius*?

Octavianus Kanske, men jag tror ej att *Antonius* kan släppa henne. (*Thyreus inkommer.*)

Men här har vi ju *Thyreus*, vårt speciella sändebud. – Du ser ej glad ut, käre *Thyreus*.

Thyreus Tyvärr har jag ej heller anledning.

Octavianus Du ser mest ut som om du genomgått ett skeppsbrott eller någon digers prövning. Ser han inte äldre ut, Maecenas?

Maecenas Jo, faktiskt.

Octavianus Vad sade Kleopatra?

Thyreus Hon var snäll och lyssnade ordentligt, men tyvärr så var Antonius där och lyssnade också.

Octavianus Vad sade han?

Thyreus Han gav mig den mest kränkande behandling. Jag blev både utkastad och piskad.

Octavianus Har då en besegrad general råd att behandla erövrarens sändebud så förolämpande? Vad säger du, Maecenas?

Maecenas Det är slut med all Antonius vett och sans. Han är förlorad, desperat, och vet ej mera vad han gör.

Octavianus Och Kleopatra vill ej uppge honom?

Thyreus Hon har ingen möjlighet. Antonius håller henne hårt och vägrar själv att lämna henne.

Octavianus Han drar alltså henne med ner i sin tragedi.

Maecenas Det verkar så.

Octavianus Hon måste räddas från Antonius. Men hur?

Maecenas Vi måste först besegra den armé och flotta som Antonius har kvar.

Octavianus Ja, detta hinder ligger oss i vägen. Vi kan inget göra för Egyptens drottning medan än Antonius har kvar den minsta makt. Vi måste krossa honom, kosta vad det kosta må. Vad säger du?

Maecenas Din slutsats förefaller riktig.

Octavianus (till Thyreus) Försök försäkra Kleopatra om att vi vill bara henne väl. Ge inte upp.

Thyreus Jag skall försöka.

Octavianus Sky Antonius som pesten, men försök att rädda Kleopatra.

Thyreus Ja, Octavianus Caesar. (går)

Octavianus (suckar) Då måste vi ännu en gång besvära oss med att dra ut i strid. Fem tusen män förlorades vid Actium för ingenting. Hur många blir det ännu förrän vi får fred?

Maecenas Det avgörs av Antonius.

Octavianus Nej, det avgörs av hans egna män. De måste informeras hemligen om vilken knöl Antonius är som ej har någon chans och ändå offerar sina män.

Maecenas Jag tror ej det behövs.

Octavianus Hur så?

Maecenas De vet det redan.

Scen 5. En kulle ovanför havet och Alexandria.

Antonius (fullt beväpnad, helt sig själv som general) Nu är stunden kommen! Har jag icke alltid segrat över partherna? Och slog jag ej med mitt kavalleri den strunten Octavianus härom dagen? Ännu kan vi störta och besegra lille Caesar, denne käringpojke och veke spoling, som gör anspråk på att kunna både kriga och regera, medan han i själva verket borde stå i köket, samla slask och torka disk! Vi väntar blott på flottans seger där i sundet – Kleopatras flotta skall besegra hela Roms! Men vad är detta?

Dellius Flottan ger signal till hälsning.

Antonius När den borde ge signal till drabbning?

Dellius Årorna fälls upp, och skeppen hälsar glatt varandra.

Antonius Vad betyder detta?

Dellius Det betyder att det inte blir en drabbning.

Antonius Men de kan ej svika mig så uselt! Har de alldeles glömt bort mig? Vet de inte längre vem jag är?

Dellius Jag fruktar, att signalen kommits överens om redan igår natt.

Antonius Och varför tror du det?

Dellius Du hörde ej om processionen?

Antonius Vilken procession?

Dellius Det hördes igår natt en väldig bacchanal som drog igenom Alexandrias gator. Ingen såg de firande, men alla hörde det, och processionen drog ut bort från staden. Alla tolkade det fenomenet så, att det var Bacchus som nu lämnade dig definitivt.

Antonius Omöjligt! Dum vidskepelse! Du ljuger!

Dellius Se! Nu övergår din flotta till Octavianus och blir ett med fienden. Nu seglar båda flottorna tillsammans mot Alexandria.

Antonius Detta är försmädligt. Kleopatra har förrått mig. Men jag har ännu mitt gamla garde kvar.

Dellius Var ej så säker. Även alla dina trognaste soldater där på slätten rider över för att sälla sig till romarna med vita fanor och odragna vapen.

Antonius Du har rätt. O, ve mig!

Dellius Detta var din sista här, Antonius.

Antonius Och det var Kleopatras! Hon har underhandlat med Octavianus bakom ryggen på mig! Vänta bara! Hon ska få!

Dellius Döm inte henne. Döm dina soldater. Jag tror de har handlat helt på eget initiativ.

Antonius Så många tusen på en gång! Det var överenskommet! Det var en komplott! Och det kan bara vara Kleopatra själv som ligger bakom!

Dellius Skona henne. Hon är oåtkomlig såsom kvinna.

Antonius Men hon var min drottning! Hon gav mig armén och flottan, och nu skänker hon dem över till den odräglige Octavianus, den bastarden! Hon vill rädda sig och prisge mig! Det finns ej någon annan tillgänglig förklaring!

Dellius Låt oss undersöka saken. Lugna ner dig. Vi skall söka oss till henne och där utrannsaka sanningen och läget.

Antonius Om hon är oskyldig, må vi dö tillsammans!

Dellius Ge ej upp så lätt. Du är ju ändå man.

Antonius Nej! Kleopatra har förvandlat mig till kvinna!

Dellius Var ej så dum. Du bär ju rustning och har kvar din snopp.

Antonius (kastar av sig rustningen) Ve denna mandom som drog mig till Kleopatra! Allt har kärleken förstört för mig!

Dellius Du rasar fåfängt. Se, här kommer en budbärare från henne.
(*Budbäraren inkommer.*)

Antonius Nå, vad vill du, dystre gosse? Hur vill horan dra mig ner till sin nivå nu med förklaringar och dåliga nyheter?

budbäraren Drottningen har bett mig meddela Antonius att hon ej mer är i livet.

Antonius (fattar tag i honom) Vad är det du säger, gosse?

budbäraren Hon har tagit livet av sig.

Antonius Varför? Älskade hon mig ej längre?

budbäraren (blir rädd, försöker klara sig undan Antonius grepp) Hon ville ej bli Octavianus fånge! (*smiter*)

Antonius Kom tillbaka! – Hon har visat vägen. Självmord är den enda vägen ut. Hon var mig ändå trogen. Kom, min sista general. Vi har vår sista plikt att sköta.
(*går*)

Dellius Jag följer honom inte längre. En gång får man göra något dumt, men när en dumhet leder någon in på vägar som består av bara fler och ständigt värre

dumheter så må man stå sitt kast och sluta ensam. Det är inte någon annans skyldighet att följa med. (*går ut åt andra hållet.*)

Scen 6. Kleopatra med sina tjänare i sitt eget gravmonument.

Kleopatra Summan av en kvinnas högsta önskningar är vanligen att någon gång få vara helt i fred för männen. Men ju mer hon önskar det och är förtjänt av frid som lön för sina lidanden, dess grymmare blir männen i sina förföljelser och missförstånd mot henne, som om de med vilje missförstod all hennes kvinnlighet till bara ondskas och beräkning, när allt vad hon är och tänker blott är kvinnlig svaghet. Varför, Julius Caesar, gjorde du mig till din älskarinna bara för att lämna mig som ogift änka? Varför, klumpige Antonius, hängav du dig åt mig om det bara var för att beskylla mig och hata mig för dina misstag och misslyckanden? Jag är ej skyldig till ditt öde, och du har ej någon rätt att fjättra mig därvid. (*Dellius inkommer.*)

Charmion Jag försökte hålla honom borta, men han insisterade. Han menar sig ha något viktigt att förtälja om Antonius.

Kleopatra Är han då död?

Dellius Det kan man frukta. Ert besked förvärrade hans allvarliga tillstånd.

Kleopatra Och hur tog han då mitt falska budskap?

Dellius Han tog det som allting annat – teatraliskt. Och han lovade att följa ert exempel.

Kleopatra Har han då så mycket karaktär att han kan ta sitt eget liv med våld?

Dellius Jag tvivlar på det, men det är ej helt omöjligt.

Kleopatra Jag vill ej bli skyldig till hans död. Då dör jag hellre själv först. Skynda till hans sida och be honom komma hit. Meddela honom att jag lever, att jag älskar honom och att jag inväntar honom.

Dellius Jag går inte ner till honom. Skicka någon annan.

Kleopatra Diomedes! Skynda!

Diomedes Ja, jag skyndar. (*sätter fart, går ut.*)

Kleopatra Om han ännu lever skall vi dö tillsammans. Om han lyckats ta sitt liv skall jag ge honom en begravning som i värdighet skall likna ptoleméernas och Alexanders.

Dellius Och om han lever men är döende?

Kleopatra Då skall jag gråta honom ömt till döds och så förljuva hans torterade livs sista stunder. Rom må överge sin käckaste och mest galante son, men Kleopatra överger ej den som dör som offer för ett otacksamt och maktberusat Rom.

Dellius Då är du ädlare än Rom, min drottning.

Kleopatra Det har vi egyptier och greker alltid varit.

Dellius Jag är dock en romare och ber att få rekommendera mig.

Kleopatra Gå hem till Rom då och till dina uppkomlingar där! Ni hade aldrig någonting i Grekland eller i Egyptens land att göra.

Dellius Det förstår jag nu. Jag ämnar be om nåd för er och för Egypten hos Octavianus.

Kleopatra Rom är så förstört av makt att det ej kommer att ta hänsyn till en sådan klokhet.

Dellius Ändå ämnar jag försöka.

Kleopatra Gå, du ädle man, och misslyckas som Cicero och alla andra ädla romare.

(*Dellius går.*)

Där gick vår siste vän i världen. Nu finns bara döden kvar för oss, för friheten och för Antonius.

Charmion Han lever kanske ännu.

Kleopatra Om han ännu lever i sin kropp så är dock själen döende.

Charmion Av kärlek?

Kleopatra Nej, av maktmissbrukets frustrationers sjukdom. Kärleken är hans livs sista strå. Så länge han än håller fast vid det är jag ej den som låter honom falla.

Scen 7. Antonius tält.

Antonius Vem kan leva utan kärlek? Octavianus kanske. Inte jag. Om du är död, min kära Kleopatra, hur kan jag väl leva då? Jag hade allt och hela Rom i mina händer, när jag talade till Rom vid Caesars lik var ingen mäktigare i all världen, Cassius och Brutus med all sin heroiska revolution försvann som fåfänga republikanska drömmar, och i min liberalism begick jag misstaget att släppa fram Octavianus, den maktlystne struntan. Vi gick samman genom brott och proskriptioner, vi förbrödrades igenom mord och gick för långt när även Cicero blev massakrerad, denne siste demokrat, som jag själv frossade i att få halshugga och se hans huvud uppsatt till beskådande för hela Rom. Tillsammans med Octavianus blev jag Roms mest skändliga massmördare. Jag vände mig med avsmak därifrån och sökte mig alternativ. Vad fann jag? Bortom kriget fann jag Kleopatra. Hennes väg i kärlek tycktes klokare och ljusare än brottets väg i Rom, men denna svarta väg kom efter oss från Rom till Actium och till Alexandria. Nu är mörkret här, och det har redan tagit Kleopatras liv. Jag har ej längre kvar mitt endaste alternativ. Så låt mig dö och söka bortom skuggorna din själ, min älskade, så att vi kan på nytt försöka bortom Roms förfall och undergång i en drömd framtid skapa oss en dräglig värld av kärlek. – Eros, minns du min befallning?

Eros Ja, min herre.

Antonius Det är dags nu. Du får inte tveka.

Eros Jag har aldrig svikit dig, min herre. Alla andra tjänare har flytt.

Antonius Jag vet. Men jag har insisterat på att få behålla dig för att du skulle ta mitt liv om det behövdes – bara därför är du kvar. Nu är det dags. Jag har ej någon annan utväg kvar. Här har du svärdet. (*räcker sitt svärd åt honom.*) Dröp mig nu, som du är lärd.

Eros Ej framifrån, min herre. Vänd mig ryggen, så jag slipper se er blick.

Antonius (vänder sig om) Jag lyder dig och vänder ryggen. Se, jag blottar hjärtat. (*blottar överkroppen*) Aldrig var det lättare för någon att ta livet av en usel och misslyckad general.

Eros Ursäkta mig, min herre, men jag är den siste tjänaren som flyr. (*stöter svärdet i sig själv.*)

Antonius (vänder sig om) Vad gör du, gosse? Nej! Så får du icke trotsa mig!

Eros Förlåt min brist på lydnad, men den är min sista trohet. (*dör*)

Antonius (omfamnar honom) Nej, min gosse, detta ömma älskvärda förräderi går inte an! (*gråter*) Så dog då själva kärleksguden liksom jag av kärlek. (*griper svärdet*) Upp då, klinga! Sköt dig själv! Nu får du ej mer vackla, Marcus! Var en man och ända själv ett liv som aldrig borde ha fått leva! Straffa dig nu rättvist själv för dina brott! (*stöter svärdet i sig, lyckas bara skära sig och bloda ner sig.*) Nej, slinta inte, usla klinga! Var ej slö och dum! Hur kan du sikta fel, Antonius, du som dödat oskyldiga människor hela livet! (*ger upp*) Allt har jag misslyckats med och kan till slut ej ens begå ett riktigt självmord! Klantigheters klantighet! Du är fördömd till evigt liv i ärelös erbarmlighet, Antonius! Män! Soldater! Finns det några vakter kvar? (*Två visar sig.*) Se här! jag har ej lyckats med att döda mig! Kom hit och hjälp mig! Visa mig barmhärtighet och döda mig! Ta livet av det usla kräk som en gång var en odräglig Antonius! (*Vakterna ser på varandra och flyr.*) Så är det sant. En tiggare är alla snåla mot, och olyckan vill ingen hjälpa. Bränt barn luktar illa. Nu har du då verkligen ställt till det för dig, din ohjälpliga katastrofala miserabla taskospelarkomediant!

(gråter. Diomedes kommer in.)

Diomedes Antonius! Antonius!

Antonius Är det Karon som mig kallar till befrielse?

Diomedes (kommer fram) Antonius! Men vad är detta? Eros död, och du i konvulsioner! Vem har utfört dessa dåd?

Antonius Jag själv, din fårskalle. Om du är god fullbordar du ett dåligt jobb som blott blev gjort till hälften.

Diomedes Kleopatra lever.

Antonius Vad är det du säger?

Diomedes Kleopatra älskar dig och väntar dig!

Antonius Det är för mycket. Överlevde hon sitt eget självmord?

Diomedes Det var ett falskt olyckligt bud! Hon tänkte aldrig ens på självmord!

Antonius Då är jag ej en bedragare men desto mer bedragen, och jag har i onödan försökt ta livet av mig. Jag blir mer en narr för varje ögonblick. Ack, varför ville ingen döda mig?

Diomedes Du måste leva för din drottning Kleopatra!

Antonius Ser du ej att jag är döende? Jag rinner ut i sanden, som en diarré som aldrig kan ta slut men bara fortsätta att forsa! Men det är ej skit men blod som rinner, men mitt blod, mitt liv, är bara skit!

Diomedes Än kan du räddas! Vakter! Hjälp mig här! Vi måste bära krigets sista döende soldat till drottning Kleopatra! (Han får hjälp. Antonius tappar av. De bär ut honom.)

Scen 8. Hos Kleopatra

Charmion Han bad sin tjänare att döda honom. Tjänaren tog livet av sig. Han försökte då ta livet av sig själv. Han missade och lyckades blott sarga sig och stöta fel. Till slut låg han i trasor flämtande på marken, blödande, ur stånd att röra sig och varken döende eller vid liv. Hans självmord blev hans sista och kanske hans största misslyckande.

Kleopatra Stackars barn! Han blev då alldeles ifrån sig när han fick mitt bud. Hans barnsliga förvirring löpte slutligen amok med honom. Men de bär väl honom hit?

Charmion Ja, han ska vara här nu när som helst.

Kleopatra Om jag ej älskat honom förut skall jag inte ha reservationer nu. (bullen utanför) Jag hör dem komma.

(Diomedes med flera bär in den blödande Antonius i ett vitt lakan.)

Ack, ni bär honom som ett kadaver ifrån slakteriet! (De lägger honom på en bädd.) Försiktigt! Vålla honom inga plågor! Han har lidit alldeles tillräckligt! (kastar sig över honom.)

Det är allt mitt fel, Antonius! Jag ville aldrig att du skulle dö! – Han svarar ej. Är han då redan död? Nej, detta blod pulserar ännu, och han andas svagt men ändå så att det kan märkas. Sover han?

Diomedes Min drottning, ni blott sölar ner er.

Kleopatra Är jag då ej skyldig till hans blod? Är det ej rätt att hans blod kommer över mig? Kan han förbindas, Charmion? Kan han ännu räddas undan döden?

Diomedes Vi har nog försökt att stoppa blodflödet, men han har huggit sig för djupt och på för många ställen. Lyckas vi få ett sår hämmat spricker det upp nya, och dessutom har han svåra inre blödningar.

Kleopatra Han är då hopplöst döende?

Diomedes Han rosslar redan. (Antonius vaknar till.)

Kleopatra Min Antonius! Min älskade! Jag är hos dig! Allt är nu gott och väl! (*Antonius försöker tala men lyckas bara rossla.*) Han försöker säga något, men han har för mycket slem i vägen. Ge oss litet vatten.

Antonius Nej, jag vill ha vin.

Kleopatra Han lever!

Antonius Ännu kan vi festa, Kleopatra, och ha roligt.

Kleopatra Jag är rädd för att det här är nu vår sista fest.

Antonius Den sista må då bli den bästa.

Kleopatra (gråter) Ack, min älskade, den sista festen blev den mest urartade! Säg, varför måste alla fester alltid sluta lika illa som de en gång började så väl?

Antonius Än kan det sluta väl, min drottning, om du följer mina instruktioner.

Kleopatra Instruera mig! Jag är dig lydig intill döden!

Antonius Jag är död. Det finns ej hopp för mig, men du kan ännu rädda dig. Du skall ej lita på Octavianus eller på hans vänner. Bara Proculeius kan du lita på, och honom skall du ensam tala med. Jag törstar. Ge mig mera vin.

Kleopatra Ge honom mera vin! (*De ger honom att dricka.*)

Antonius Ack, ljuva gudadryck, den enda hälsosamma och livgivande i världen! Bara du kan ge mig tron på livet åter fastän jag är döende. – Jag dör, min älskade, men det är rätt åt mig, för jag har låtit döda Cicero och Cassius och många andra som blott ville väl. Men minns mig icke som en mördare och usel romare. Nej, minns mig blott som älskare, som den som med min kärlek lyfte mig från hela Roms förljugenhet och kriminella etablissemang.

Kleopatra Tillsammans skall vi ännu komma Rom på skam.

Antonius Det blir du ensam i så fall. Jag orkar inte mera. Jag var en gång Roms förnämsta segrare men spillde bort min seger som den romare jag var. Jag kunde aldrig bli en lika god egyptisk grek som du. (*dör*)

Kleopatra Han älskade ihjäl sig, och det räddar honom och hans själ. Vi följer honom bort från Rom till bättre världar. Vi skall ära honom med vår egen död, och världen skall ej upphöra att tala därom fastän Rom går under. Octavianus, kränk din värld med våld och våldta mitt Alexandria, men du når oss ej, för när din värld är död och glömd och levande begravd i blygsel återstår vår kärlek, som skall leva mer om tusen år än du med dina later.

Bär ut detta fromma lik, en underbar martyr för kärleken mot Roms omänskliga regim, och överhölj det med parfym, sidensvepningar och blomsterkransar, så att han får sova som en prins i evigheten för att väckas upp ibland av fromma skalder. Alla denna romares förbrytelser må vara sonade och glömda för det att han älskade. (*Antonius bäres ut.*)

Scen 9. Octavianus läger.

Octavianus Den här situationen blir mig ständigt mera obehaglig. Detta sinnliga Egypten är ett träsk som suger åt sig allt initiativ och mannakraft, all dygd och ära, för att dränka dem i dy och stagnation. Det är ej underligt att en så svag och lynnig karaktär gått ner sig här som den för egen välfärd blinde general Antonius. – Ja, vad är det?

Dercetaios Nyheter från den besegrade Antonius.

Octavianus Vad säger han? Du kommer med ett blodigt svärd?

Dercetaios Det är hans eget.

Octavianus Ja, det är det verkligen. Men varför är det blodigt? Vad har hänt?

Dercetaios Med detta svärd har han själv skurit sig från livet. Han är död, och liket ligger nu hos Kleopatra, som skall ära honom mer i döden än vad han fick ära för sitt liv.

Octavianus Du öde är då sällsamt. Samma slut som Cassius och Brutus fick då även deras republiks besevrare Antonius – lika ömkligt, onödigt och desperat i rent förtvivlad egoism. Nåväl, hans saga är då all. Be mina generaler komma hit. (*De kommer.*)

Agrippa Vi hörde att Antonius är död.

Maecenas Betyder det att kriget nu är över?

Dolabella Hur skall vi behandla Kleopatra?

Octavianus Mina vänner, kriget verkar verkligen att vara över. Vi har inget mer att vinna, ty Antonius är död för egen hand. Han har själv ändat detta krig, som han själv startade, på det mest effektiva sätt. Ni erfor själva hur jag alltid sökte fred och var korrekt i mina brev till honom medan han med tiden ständigt blev alltmer nedlåtande och arrogant och förolämpande. Han kallade mig alltid inför andra för en strunt. Nu är det över, och han har befriat världen från sitt krig med att själv giva sig en rättvis dom. Vi slipper det besväret.

Dolabella Och vad gör vi då med Kleopatra?

Octavianus Håller hon sig alltjämt instängd i sitt fängelse?

Proculeius Ja, med två sällskapsdamer och en gammal tjänare som kallar sig Olympus håller hon sig väl förskansad i sitt eget mausoleum med de skatter hon har kapat. Ingen tillåts komma in.

Octavianus Då måste vi ta henne med allt hennes guld med list.

Dolabella Ni vill då inte låta henne få behålla sitt Egypten med Caesarion och sina andra barn?

Octavianus Nej, det är uteslutet. Hon skall bli det skönaste dragplåstret i min triumf i Rom.

Agrippa Då tar hon hellre livet av sig.

Octavianus Det är vad vi måste hindra. Proculeius, gå till henne, smickra henne, bifall hennes varje önskan, respektera henne som en drottning och smek henne bara medhårs. Hon får ej misstänka någonting. Det var min dagorder för denna dag. Låt mig nu gå och sörja min kollega och min bästa vän Antonius. (*går in i tältet.*)

Agrippa Tror ni att han sörjer?

Maecenas Nej, han fröjdas över att ha kommit undan detta krig så billigt. Men han vill ej synas vara glad för att Antonius är död.

Agrippa Om Octavianus gråter är det bara tårar som Egyptens krokodiler lärt honom att visa.

Maecenas Ja, allt är blott av politisk feg beräkning och försiktighet.

Proculeius Men vi får inte märka det. Vi måste stå oss väl hos honom, för nu finns det ingen annan kvar.

Agrippa Ja, det är riktigt. Liksom han får inte heller någon annan tappa masken.

(*de går.*)

Scen 10. I Kleopatras gravmonument.

Kleopatra Olympus, du som är en klok och gammal man, har mina barn en chans mot Octavianus Caesar?

Olympus Drottning, visserligen är jag läkare, men jag kan icke ljuga. Det är tillbörligt för oss att ljuga när det gäller att ge patienten hopp och illusion om liv fastän hon ligger döende, men jag tror mer på sanningen och ärligheten.

Kleopatra Därför har jag visat dig förtroende. Du menar alltså att de ej har någon chans?

Olympus Jag vet, tyvärr, att äldste sonen till Antonius med Fulvia redan blivit mördad, nesligen förrådd av sin betrodde lärare, som åtrådde en ädelsten i pojken ägo.

Kleopatra Och vad vet du mer?

Olympus Du skickade Caesarion till Indien för att han där skulle fortleva i säkerhet. Men även han har nesligen förrått åt Caesar av sin egen lärare.

Kleopatra Du menar inte att han också blivit mördad?

Olympus Inte ännu. Men det ordet går att det har sagts till Octavianus att han inte borde låta alltför många Caesar leva. Octavianus finner ordet klokt.

Kleopatra Men ännu lever min Caesarion?

Olympus Drottning, jag skall säga som det är. Han lever, men hans liv är lika osäkert som ert.

Kleopatra Vi lagliga monarker av berättigad historisk dynasti har reducerats till beklagansvärda burfåglar, som överlämnats åt en grym sadistisk katts godtycke. Katten leker med oss och kan icke skilja mellan råttor och exotiska sångfåglar. Denna grymma katt är Rom. Vad skall vi göra åt ett sådant gruvligt tyranni?

Olympus Än finns det hopp. Jag ber er ta emot Octavianus och att pröva honom. Kanske att han är human. Kanske ni kan övertala honom till att föra Rom längs bättre vägar.

Kleopatra Ingen Caesar någonsin kan bli en demokrat.

Olympus Försök. Det är er sista chans.

Kleopatra Nåväl, Olympus. Som min läkare är du betrodd, och annars litar jag på att du ger mig möjlighet att fly från livet.

Olympus Denna sista utväg existerar alltid. Men det är en nödutgång.

Kleopatra Du är min portvakt där och har den rätta nyckeln. – Nå, min Charmion, jag är då beredd att ta emot Octavianus och hans anhang. Låt Antonius mördare från Rom få komma. (*sätter sig på sin tron, mer drottninglik än någonsin. Romarna släpps in.*)

Octavianus En ära för mig, goda drottning. Dessa är betrodda vänner till mig: Proculeius, Gallus, Dolabella, Dellius, Maecenas och Agrippa.

Kleopatra Ja, jag känner er.

Octavianus Ej någon av oss vill er något illa.

Kleopatra Även du, vår trogne Dellius?

Dellius Jag var alltid tjänare åt Rom men är nu mest observatör.

Kleopatra En sådan kan behövas. Nå, min unge herr Octavianus Caesar, varmed kan jag stå till tjänst?

Octavianus Den frågan var det vi som skulle ställa er. Ni har ej någonting att frukta för er egen del.

Kleopatra Det framhåller ni misstänkt insisterande. Jag önskar blott en enda sak.

Octavianus Nå?

Kleopatra Nåd för mina barn.

Octavianus Det är en självklarhet.

Kleopatra (reser sig) Och varför har ni redan tagit livet av Antyllus då?

Octavianus (ser på de andra) Min drottning, han var ej ert barn. Han var Antonius äldste son med Fulvia och således ej ens släkt med er. Man tog hans liv med svek. Vi var ej skyldiga därtill.

Kleopatra Jag vet blott att Antonius var min make och att Rom har tagit livet av hans son. Hur tror ni då att jag kan lita på ert Rom?

Octavianus Min drottning, jag försäkrar er...

Kleopatra Jag tror ej på era försäkringar. Ni har omhändertagit Julius Caesars son Caesarion. Ämnar ni ta hans liv även som ni mördat sonen till Antonius?

Octavianus (avsides) Hur vet hon allt detta? – Drottning, jag försäkrar er att ej ett hår skall krökas på Caesarions huvud om ni samarbetar.

Kleopatra Vad betyder det?

Octavianus Att ni ej hittar på att göra något dumt.

Kleopatra Som vad? Vad kan jag göra? Är jag icke fången och beroende av er? Ni hånar mig och tror att jag är farlig fastän jag är inlåst i en bur. En sådan överskattning är ej realistisk. (*sätter sig igen.*)

Octavianus Drottning, vi försäkrar er....

Kleopatra Gör vad ni vill med mig. Jag lämnar ej min bur. Jag står till ert förfogande, ty ni har nu all makten över mig. Och jag försäkrar er, att jag ej äger makt att göra något dumt.

Octavianus (till de andra) Jag antar då att vi är överens. Vår konferens är avslutad, och vi drar oss tillbaka för att lämna er i fred. Godnatt, min drottning.

Kleopatra Och jag önskar er detsamma. (*Romarna går. Dolabella dröjer kvar.*)

Dolabella Blott ett ord, min drottning.

Kleopatra Nå?

Dolabella Octavianus har för avsikt att använda er för sin triumf i Rom.

Kleopatra Han vill då göra mig till ett spektakel? Varför avslöjar ni detta för mig?

Dolabella Jag har sympati för världens ärligaste kvinna.

Kleopatra Tack, min vän. Gå nu och följ de andra. (*Dolabella går.*)

Nå, Olympus, vilken diagnos vill du nu ställa?

Olympus Det ser illa ut.

Kleopatra Jag håller med dig. Sista nödutvägen alltså?

Olympus Ja. Ni kan ej rädda er Caesarion.

Kleopatra (reser sig) Må jag dö då före mina barn så att jag slipper se dem slaktas. Den som mördar barn kan icke mörda deras moder på ett grymmare och mera vedervärdigt sätt, och det skall de få veta. Ge mig fikonkorgen.

Charmion (bär fram en korg) Aldrig fanns det någon tjänst som jag ej villigt gjorde er, men denna blir min sista. Er väg blir min egen.

Kleopatra Tror du äspingarna räcker till för flera?

Charmion Där finns flera.

Kleopatra Då blir du i döden ej en tjänarinna mer men desto kärare som syster.

(*Öppnar locket, sticker ner handen.*) Kom då, ljuva död, och lura Octavianus, så att han till slut får bara fikon. (*blir stungen, rycker till.*) Hur lång tid, Olympus, kan processen ta?

Olympus Högst fem minuter.

Kleopatra Kan det ej gå fortare? Jag börjar redan frysa. Kom, min vän, (*tar upp en orm,*) hugg mig i själva hjärtat, så att det ej mer behöver blöda. (*blir stungen, rycker till.*) Dessa ormar är mer effektiva än jag kunde drömma om. Jag känner hur mitt hjärta blir till is. Men hur det än får frysa genom detta gift som överträffar allt i dödlighet, så kan mitt kvinnohjärta aldrig bli så kallt som Roms. (*segnar ner.*)

Charmion Min härskarinna och min syster! Låna mig ditt gift och dina underbara ormar, så att jag ej någonsin får bli dig efter! (*finner en orm och låter den stinga sig.*) Din metod är effektiv och ofelbar, Olympus. Detta ormgift är precis vad vi behövde. Å min drottningens vägnar är jag dig evinnerligen tacksam.

Olympus Jag beklagar att er sjukdom inte kunde botas. Det var för att den var obotligt politisk.

Charmion Må den smitta ner och döda hela Rom. (*segnar ner.*)

Olympus Det kan du lita på att den skall göra.

Octavianus (utanför) Dårar! Varför har ni lämnat henne utan vakt?

soldat Vi fick ej någon order.

Octavianus Den där gubben med den lömska fikonkorgen! (*störtar in med andra romare och soldater.*) Som jag fruktade! För sent!

Agrippa Den unga flickan lever ännu.

Octavianus (störtar fram till Charmion) Flicka! Vad vet du om detta?

Charmion Att du har förlorat din triumf, o Caesar. Du har blivit lurad och med rätta. Nu är även kvinnor offer för det självmordstvång som du och Rom med all er

maktfångarna sprider omkring er. Men denna dam har trotsat er, ty hon var drottning av den fria värld som ni förstörde. Låt mig, drottning, få en sista gång försiktigt rätta till er krona.... *(rättar till Kleopatras diadem och dör.)*

Octavianus Vem är ansvarig för detta? Vem försummade att lämna dessa värdefulla fångar obevakade?

Dolabella Du själv, Octavianus Caesar.

Octavianus Någon borde ha förstått det!

Proculius Vem om inte ni, Octavianus Caesar?

Octavianus Dra på trissor! Ingen ville detta! Nu är min triumf förstörd! Nu har jag verkligen fått nog av detta olycksaliga fördömda giftrask! Aldrig mer Egypten för min del! Maecenas och Agrippa! Härmed skall Egypten vara stängt politiskt! Som provins skall den tillhöra Rom direkt, och ingenting får ske här som ej har bestämts i Rom! Allenast Rom bestämmer härmed vem som får besöka detta land, och det får bara bli prokuratorer!

Maecenas Du plomberar alltså hela landet?

Octavianus Ja, på det att ej dess dunster må befläcka Rom och hela världen! Denna kvinna och Antonius gjorde skada nog! Bär ut de fasansfulla liken! Låt oss gå!

(går. Liken bärs ut, alla romare går. Olympus träder ut ur skuggorna.)

Olympus Så dömer Rom sig själv till evig utförsbacke och intolerans. Det började med Kleopatra, som Rom var dumt nog att söka pådyvla sin vilja. Men en drottning av Egypten, en förvalterska av världens äldsta rike, kan man icke rikta. Och hennes förbannelse av Romarrikets världsmakt kan ej leda Rom till någon lycka. Jag beklagar Rom, som såg sin lycka och sin ära helt försvinna genom Kleopatras lycka och triumf.

(bugar sig för publiken och går.)

Slut.

(4.10.1993 i Rom.)